

Şef Rabin dr. MOSES ROSEN

Pericopa TOLDOT

Instituții evreiești

GLASUL RAȚIUNII ȘI CEL AL SABIEI

הקול קול יעקב והידים יד-עשו (בראשית כו-כז).

„Vocea e vocea lui Iacov și brațele sînt brațele lui Esav” (Genesis 27, 22).

Ithac și Rivca poartă în căminul lor virtuțile din cortul avrahamitic. Al doilea dintre patriarhi păstrează cu grijă moștenirea spirituală ce i-a încredințat-o marele său părinte. Viața sa e calmă și senină, căci lui nu i-a rămas decît să fie continuatorul unei credințe pe care înaintașul său a cucerit-o prin grele lupte sufletești. Dinamicului Avraham îi urmează staticul Ithac.

Fintinile pe care le-a săpat Avraham sînt urmărite de ura filistenilor. „Esek și Sitna”, „jaful și dușmăria” caută mereu să astupe fintinile binecuvîntate, izvoare de dragoste și adevăr, descoperite de către primul monoteist. Ithac muncește cu sîrg spre a „destupa iar fintinile”, spre a nu lăsa ca invidia și lăcomia să oprească șuvoiul binelui pe care tatăl său l-a dezlănțuit între oameni.

Ceea ce izbuteste să săvîrșească în mediul social în care trăiește, nu poate realiza în propriul său cămin. „Esek și Sitna”, ura și invidia își fac drum spre inima fiului său Esav, care devine dușman de moarte al fratelui său, Iacov.

Caracterizarea pe care textele biblice o dau acestor doi frați e o elocventă negare a tuturor teoriilor rasiale, constituie un avertisment dat tuturor acelor care ar fi înclinați să cadă în greșeala împărțirii oamenilor după singele care le curge în vine. Ei sînt copiii aceluiași părinte, au fost plîngădiți în același pîntece, primesc aceeași educație și totuși reprezintă doi poli opuși. Esav e tipul ros de patimă și slăbiciuni, egoist și sîngeros, brutal și încrezător numai în sabia lui. Iacov înfățișează pe cel omul întreg, plin de virtuți și dînd ascultare legilor eticii. Iacov e Binele. Esav e Răul.

Bătrînul Ithac are vederea slăbită. Aceasta nu-l împiedică să aibă o viziune interioară puternică. În mod lapidar și sugestiv el definește pe cei doi fii prin cuvintele „Vocea e vocea lui Iacov și brațele sînt brațele lui Esav”.

Esav și toți urmașii săi se rezază numai pe puterea pumnului, sint doctrinari „poziției de forță”, au naivitatea să creadă că la adăpostul forței brutale își vor putea impune stăpînirea. Esavii tuturor veacurilor și-au bazat existența pe cuvintele „vei trăi prin sabia ta”. Au înecat în sînge pe cei care n-au vrut să se supună dominației lor și au crezut că prin războaie pustiitoare vor îngenunecha lumea. Esav e simbolul agresorului lacom și sălbatic.

Iacov, descendenții săi, reprezintă „vocea”. Arma lor e argumentul, stîndardul lor e ideea dreptății și a păcii, poziția lor e cea a rațiunii.

Întreaga desfășurare ulterioară a narațiunii biblice ne va arăta că nîcînd sabia lui Esav nu va izbuti să sugrume vocea lui Iacov, nîcînd „pozițiile de forță” nu vor putea impune, modul lor de viață” noroadelor lumii care dau ascultare glasului rațiunii.

SINAGOGA

Începînd cu acest număr, ne propunem să scriem, pentru uzul cititorilor, o serie de articole în care ne vom strădui să lămurim unele noțiuni privitoare la instituțiile fundamentale ale comunității iudaice, spre a le sublinia specificul.

Considerăm necesar aceasta, deoarece, datorită unor împrejurări asupra cărora nu e cazul de a insista aici, s-au creat la noi, mai cu seamă în ultimul veac, o serie de confuzii, turnîndu-se noțiuni evreiești în tipare neevreiești, operîndu-se prin similitudine cu alte instituții ale altor culte. Persistența în această greșală duce la pierderea caracterului autenticității și la deziudaizarea instituției.

Să începem cu Sinagoga și, înainte de a arăta ce este Sinagoga, e necesar să subliniem ce nu este ea. Sinagoga nu este numai o Biserică. E adevărat că elementul comun între aceste două instituții este acela că în ele se oficiază rugăciuni. A limita însă numai la aceasta atribuțiile Sinagogii înseamnă denaturarea caracterului ei.

În primul rînd, după cum o arată și unul din numele ce le poartă — „BEIT-HAKNESET”, sinagoga e casa adunării obștii. În întreaga răspîndire, de mii de ani încoace, de cînd „Beit-Hamikdas”, sanctuarul central de la Ierusalim, a fost nimicit, oriunde se așează zecă evrei majori, din punct de vedere religios (adică depășînd vîrsta de 13 ani), ei își stabileau, fie și într-un bordei oarecare, מקדש „sanctuarul în miniatură” și își stabileau casa în care se înfîneau, în care se regăseau unul pe celălalt.

Al doilea nume cel poartă sinagoga este cel de „BEIT-HAMIDRAS” (lăcașul de învățătură). În concepția noastră, funcția principală a acestei case constă în aceea că într-însa sînt răsune cuvîntul Torei.

Cititorii care, acum cîteva decenii, și-au trăit copilăria sau adolescența în orașele și fîngusoarele moldovene și transilvănene își pot aminti — vai, la noi aceasta nu mai e decît o amintire — de zecile de sinagogi, uneori case scunde și dărăpănate, în care, cînd intrai, zăreai dulapuri întesate cu cărți de comentarii tanahice (biblice), de învățătură talmudică, de pilduire midrașică, de talmăcire etică etc. Din sîrăcia lor, oamenii strîngeau gologan cu gologan spre a dărui aceste cărți sinagogii, care, astfel, putea să pară unui profan mai mult o bibliotecă decît o Biserică.

În zori de zi, înainte de a-și începe munca menită să le aducă o bucată de pîine în casă, cizmarii și croitorii, mici negustori și tîncighii alergau spre sinagogă și, acolo, pînă la rugăciune, se așezau în jurul meselor, în fața foliantelor îngălbenite de veacuri și atunci, psalmodierea textelor străvechi, studiul cu pasiune de adevărați intelectuali erau preocuparea tuturor acelor care, peste un ceas sau două, se apucau să trudească cu minile lor bătătorite de munca grea.

În fiecare seară, același spectacol, în

aceleași sinagogi. Între ruga apusului de soare — MINHA — și cea a inserării — MAARIV, oricît de oboșiți ar fi fost, ei nu renunțau fie și la jumătate de ceas de învățătură.

Slavă Domnului, ceea ce am evocat mai sus cu este doar o amintire aici, în această comunitate, din care au rămas doar mici rămășițe, nu este însă o evocare, ci o realitate vie în Israel și în marile așezări evreiești ale Diasporei contemporane.

במקום רינה שם תהא תפילה (ברכות ו)
„Acolo unde e locul învățăturii, acolo trebuie să fie și cel al rugăciunii” (Talmud Bavli, Tractatul Berahot, folio 6). Prioritate absolută învățăturii. Ea e înaintea rugăciunii. Ea pregătește terenul pentru rugă. Ea ne face vrednici să purtăm numele de evreu, căci numai ea, învățătura, ne face să înțelegem ce înseamnă a fi evreu, a gîndi evreiesc. Sinagoga e sediul Torei. Ea poate fi și o Academie de înalte studii și o Universitate de popularizare de noțiuni de cultură iudaică. Depinde de calitatea acelor care încrucează într-însa spadele spiritului. Niciodată ea nu a fost apanajul vreunei clase, nici după criteriul bogăției materiale, nici după cel al aristocrației intelectuale.

Parafrazîndu-l pe Napoleon, care spunea că „fiecare grenadier poartă bastonul de maresal în ranfa sa”, putem spune și noi că „PARDES-ul, incintătoarea grădini a învățăturii, PARADISUL plin cu rod bogat în domeniul gîndirii umane își are aleile larg deschise pentru oricine dorește să guste din fructele acestui Eden pămîntesc și, ca atare, orice evreu poate sui treptele cele mai înalte ale Torei”.

Rabi Iohanan cizmarul, Rabi Isosia fierarul, Hilel sârmanul, Akiva — neevreul convertit, Onklos — neofitul și afitia alții au dovedit adevărul acestei concepții iudaice.

Acolo unde învață, acolo se și roagă evreii. Dar chiar și în timpul rugăciunii momentul cel mai important îl constituie Citirea Torei, lectura fragmentului biblic corespunzător săptămîinii sau sîrbătorii respective.

În Sinagogă, spre deosebire de Biserică, nu există preoți care să se roage pentru sau în numele credincioșilor.

(Continuare în p. 6)

Traduceri spaniole ale Bibliei

Nicieri în Europa istoria traducerilor Bibliei nu e mai zbuciumată și mai timpurie ca în Spania. Ea începe în orice caz înainte de 1234, an în care Jaime I interzice folosirea traducerilor din ebraică ale Bibliei. Și totuși, în pofida interdicției, Biblia spaniolă prezintă mult mai multe apropieri față de originalul ebraic decît traduceri din alte limbi. Faptul se datorează intensei influențe exercitate de „epoca de aur” a iudaismului spaniol asupra culturii din Peninsula Iberică și, în general, pronunțatului caracter oriental al acestei culturi.

Similitudinile sînt reperiabile și la nivelul exterior, fiindcă traduceri spaniole respectă împărțirea ebraică a Bibliei în trei părți.

La aceste traduceri timpurii au avut un lăudabil aport atît evreii cit și marianii. În acest sens apare specificarea găsită în dreptul Psalmilor, într-un manuscris aflat în biblioteca Escorialului din Madrid: „Traducerea din ebraică a părții lui Herman Germanul”. Fără îndoielă că acest Herman trebuie să fi fost un bun cunoscător al limbii ebraice și al limbii grecești deopotrivă, din mo-

ment ce tot el îl traduce și pe Aristotel în latină.

În secolul XV, traducerilor vechi, de tipul manuscrisului lui Herman Germanul, li s-au adus cîteva revizui, dar todeauna în acord cu textul ebraic. Reprezentativ pentru acest moment cultural sînt două manuscrise, primul aflat tot în biblioteca Escorialului, secundul — în cea din Evora. În numeroase pasaje aceste traduceri urmează ostentativ originalul ebraic, evitînd nu mai puțin vizibil interpretarea catolică uzuală. Manuscrisul de la Escorial este bogat ornamentat cu miniaturi, a căror execuție se datorează probabil artizanilor evrei. În acest manuscris nu doar ordinea cărților din Canon este aceeași ca în ebraică, ci și Pentateuhul e divizat în secțiuni, care sînt coordonate după „parsiot”. Numele proprii sînt transcrise, de asemenea, după originalul ebraic și nu după obișnuita versiune latină. Unii cercetători susțin că manuscrisul ar fi opera unui evreu con-

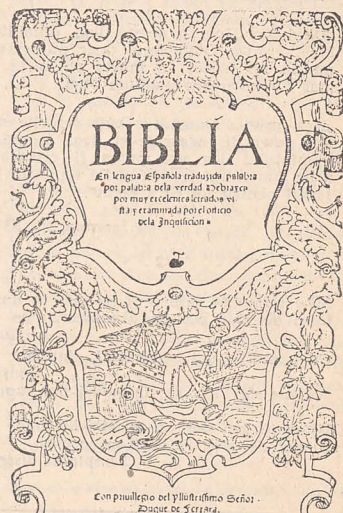
vertit, Juan Alfonso de Buena, aflat în serviciul lui Jaime al II-lea (1416—1454).

Aceste traduceri revizuite din secolul al XV-lea au servit ca punct de plecare unei traduceri la Constantinopol a Pentateuhului (1547) și Bibliei din Ferrara. Aceasta, la rîndul ei, a constituit o bază pentru Cassidoro de Reina (1569) la traducerea Bibliei protestante.

O revizuire ulterioară (probabil a manuscrisului de la Escorial) bazată, de asemenea, pe originalul ebraic, a fost făcută de Rabi Mose Arragel (1430) pentru Don Luis de Guzman, conducătorul Ordinului de Calatrava. Elementul nou îl constituie comentariul în subsidial al textului, asemănător sistemului unei „edii critice” de azi. Un manuscris bilingv al „Cărților profetilor”, aflat la Biblioteca Academiei de istorie din Lisabona, e atît de

C. DVIR

(Continuare în p. 2)

Nu o dată, în anii prigoanei, chipurile spectatelor de la „Baraseum” s-au înseminat, inimile au prins speranță și curaj ascultind **Ce faci astă-seară? Ce-i al meu al meu rămîne... Iankel, să-mi trăiești!** Unde „e” iluziile mele? Și se duc ca vîntul s.a.

Cel care reușise să le aducă puțină încredere în ziua de miine, încredere de care aveau atîta nevoie spre a putea supraviețui (și a existat oare vreun capitol de istorie a evreilor în care supraviețuirea să nu fi fost legată de meliorismul iudaic ca mod fundamental de a privi lumea?), cel care opunea sîrmelor ghimpate cîntecul se numea **ELLY ROMAN**.

Elly Roman s-a născut în București, la 7 mai 1905. După studiile făcute cu Alfonso Castaldi (1922—1924) și Filip Lazăr (1924—1926), pleacă la Berlin, unde își continuă pregătirea muzicală la Hochschule für Musik (1926—1928), cu Georg Schünemann, Franz Schreker, Julius Prüwer și, în mod special, urmează cursurile de perfecționare cu Paul Hindemith. Elly Roman putea, în acel moment, să se consacre muzicii culte, dar **steaua** sa i-a călăuzit pașii spre genul muzicii ușoare, gen ce era mai aproape de sufletul și sensibilitatea sa artistică.

Talentul, pastuea, puterea de muncă, dragostea față de acest gen, în plină afirmare, într-un cuvînt, **șlagărele** convingeau tot mai mult pe iubitorii muzicii că în persoana lui Elly Roman muzica ușoară românească (de după primul război mondial) își găsisese un nou corifeu de mare anvergură. Alături de Ion Vășilescu și Gherase Dendrino, Elly Roman avea să aducă o contribuție hotărîtoare la afirmarea și recunoașterea pe plan național și internațional a valorii și prestigiului muzicii ușoare românești.

Activitatea creatoare a lui Elly Roman poate fi împărțită (de-așur, în mod subiectiv) în trei etape.

Prima etapă, cuprinsă între anii 1929—1940, corespunde cu perioada de afirmare și consacrare a distinsului muzician, dar nu numai ca autor de șlagăre, ci și ca talentat compozitor al multor comedii și reviste muzicale și, totodată, ca șef de orchestră.

Pe lângă cîntecele amintite la început, mai notăm: **Gîndește-te la mine** (1932), **Tu nu știi să iubești** (1934), **Havana** (1936); comedile muzicale **Micky și Nicky** (1932), **Miss viteza** (1934), **Un băiat iubea o fată**

(1937), **Mielul verde** (1939); revista muzicală **Votați Colosul** (1933).

A doua etapă (1940—1944) este perioada cruntelor persecuții rasiale, dar și a multor speranțe. Elly Roman desăfoară o activitate artistică susținută în cadrul Teatrului Baraseum. Alături de importante personalități artistice evreiești el dă viață unor melodii și spectacole muzicale de certă valoare artistică, ce au, totodată, un profund ecou în sufletele și conștiința spectatorilor.

Să amintim cîteva din creațiile acestor ani: **Și se duc ca vîntul** (1942), **Ce-i al meu al meu rămîne...** (1942); **De-și-ar spune poarta ta** (1942); revistele muzicale: **Ce faci astă-seară?** (1942), **Visul unei nopți de vară** (1943) și comedia mu-

tul **Pămîntului** (1968), **Păcălă tot Păcălă** (1971).

În mod special două genuri muzicale se impun cu hotărîre în creația autorului, arătîndu-ne două direcții în care Elly își dezvoltă, cu mare succes, talentul și măiestria sa.

Am în vedere compozițiile realizate în genul muzicii corale și în cel al operetei. Printre cîntecele consacrate și cîntate pe întreg cuprinsul țării notăm: **Cîntec pentru Republică** (1947), **Salut voios de pionier** (1948), **Mulțumim din inimă partidului** (1950), **Tovarășe, grăbește pasul** (1952), **Sîntem aici de mii și mii de ani** (1976).

Genul operetei i-a adus autorului, în ultimii ani, satisfacții multiple, impunîn-

ELLY ROMAN

La 60 de ani de activitate artistică

zicală **Fata cu părul de aur** (1943).

A treia etapă cuprinde de fapt tot ce-a urmat după Eliberarea țării, de la 23 August 1944 încoaace, etapă ce și-a pus din plin amprenta asupra creației lui Elly Roman.

Să notăm pe scurt unele din lucrările sale. **Șlagărele**: **Primul ghiocel, prima iubire** (1945), **Cîntecul Deltei** (1958), **Adakaleh** (1956), **Fir de borangic** (1960), **Seară de toamnă** (1977); revistele muzicale **Stroe în Atlantic** (1951), **Melodii, melodii, melodii** (1957), **Deschis pentru renovare** (1977) etc.; comedile muzicale **O aventură la Paris** (1948), **Fata cu biciușca** (1949), **O piesă de dragoste** (1956), **Sfîrșit-**

du-l și pe acest plan ca autor de primă mărime. Voi enunța doar cîteva dintre cele mai cunoscute lucrări: **Colomba** (1956), **Fetele din Murfatlar** (1960), **Spune, inimioară, spune** (1972) și, în sfîrșit, una dintre cele mai profunde și substanțiale opere, **Violete de Parma** (1978).

Încercăm, în articolul de față, să prezentăm — într-o formă succintă — personalitatea muzicianului Elly Roman.

Desigur, portretul este incomplet, în primul rînd pentru că este greu să scrii despre 3 000 (trei mii) de cîntece (în mai

toate genurile) și peste 40 de opere, muzicaluri, comedii și reviste muzicale.

Dar în afara acestor enumerări (la care trebuie adăugate nenumărate distincții și premii naționale și internaționale, plus titlul de Artist Emerit (1962), Ordinul „Meritul Cultural”, clasa a II-a (1969), Ordinul „23 August” clasa a III-a (1974) etc., să spunem că muzica lui Elly Roman și-a păstrat — în toate genurile abordate — cîteva atribute care au condus la formarea stilului său personal.

Elly Roman a fost și este un mare melodist. Cîntecele sale au o foarte mare pregnanță melodică, sînt simple, ușor de reținut și se desăfoară în cadrul unui ambitus obișnuit.

Liniile melodice au întotdeauna un suport armonic variat și bogat în nuanțe. Predomină la Elly Roman expresia lirică și lirică-dramatică. Multe intonații și ritmuri preluate din muzica populară românească și evreiască se fac simțite în mîile de pagini scrise de autor.

Elly Roman nu s-a mulțumit cu ceea ce a învățat în tinerețe, ci permanent s-a preocupat de înnoirea mijloacelor sale de expresie. Om cult, posedînd o bibliotecă și o discotecă demne de învidiat, de la muzica preclasică pînă la cele mai noi tendințe ale muzicii contemporane, Elly Roman a muncit și muncește mereu pentru perfecționarea limbajului său muzical.

Și aceste frămîntări sînt vizibile în liniile sale lucrări și, în mod special, în partitura operetei **Violete de Parma**.

Elly Roman și-a afirmat în permanență identitatea sa iudaică. Participant activ la viața comunitară evreiască din România, cîntecele sale sînt prezente în programele serbarilor de Purim organizate, anual, de F.C.E. A trecut pe lîngă poarta mea, **Telefonise Kinder**. În fiecare an de Purim s.a. sînt titluri ale altor melodii purtîndu-i semnătura, pline de acel „dus pîntale id”, care au încălzit sufletele spectatorilor. Este încă unul din aspectele care ni-l prezintă pe Elly Roman ca pe un compozitor complet, perfect integrat în cultura și arta românească și, în același timp, bun și devotat fiu al poporului evreu.

Cunoscînd puterea de muncă, capacitatea și predispoziția artistică ale lui Elly Roman, sîntem convinși că, într-un viitor apropiat, vom putea consemna noi și valoroase realizări compunistice ale acestui maestru al muzicii ușoare românești.

DOMITRU BUGHICI

IEHUDA HALEVI

(1080—1145)

GAZELURI

1

Soarele și Luna vor sluji-n vecie.
Legea zilei și a nopții cine-o știe?

Seminția lui Iacov le ia drept semne:
Nedrebitul neam trăi-va-n veșnicie.

Dreapta Lui i-alungă, stînga îi adună,
să nu rătăcească-n timp și silnicie,
ci să creadă că sînt veșnici, și că
nu se vor sfîrși, cit zi și noapte-or
să mai fie.

„Așa grăit-a Domnul, care dă Soarele
spre a-i fi lumină zilei, care rînduiește
Luna și stelele spre a-i fi lumină nopții,
care întărită marea și face valurile să
urle, Hașem Zevaot e numele Lui.

„Dacă vor înceta aceste legi dinaintea
Mea, grăit-a Dumnezeu, doar atunci se-
minția lui Israel va înceta pe vecie să
mai fie un neam înaintea Mea.

„Așa grăit-a Domnul: Dacă cerurile sus
vor putea fi măsurate și dacă temelile
Pămîntului jos vor putea fi cercetate,
doar atunci voi lepăda și Eu seminția lui
Israel pentru tot ce a făcut.”

Jeremia, 31, 35-37

2

Mi-e inima la răsărit și eu sînt în apus.
Cum de mai pot gusta mîncarea ce mi
s-a adus?

Cum împlini-voi legămîntul, cînd în
lanțuri
romane stă Țion, iar de mauri sînt supus?

Nimicuri îmi par azi averile hispane,
E mai de preț în ochii-mi praful
Templului distrus.

Poetul se află în Cordoba maură și as-
piră spre Țion, către care va pleca, jert-
find familie și avere, bravind furtuni și
primejdii, dar odată ajuns, urmele i se
vor pierde...

3

Revărsa-vei dărnicia
de-Ți va fi trecut mînia?
Oare între noi păcatu-mi
dăimui-va cît vecia?

Pînă cînd să Te mai caut
și să nu-mi fie cheazăia?

Stînd sub aripi de ingeri
ce-Ți arată vrednicia,
n-ai lăsat să-Ți fii altoiul;
prin străini îmi dă robia.
Mintuiește-mă, privindu-mă
de unde-Ți ai tăria!

4

O, Doamne, să nu stingi în val orice
frămînt
și-adîncul mării nu-l seca dintr-un cuvînt,
s-aduc prinos de mulțumire Ție
și mării pentru val și zării pentru vînt:
m-au dus spre locul îndrăgît de Tine
și astfel jugul maur mi l-au smuls și
frînt.

Și cum să nu mi se-mplinească vrerea,
cînd ești chezașul cel mai sigur și mai
sfînt.

Călătorind pe mare spre Țion, poetul
înălță această rugă, spre a mulțumi Dom-
nului, care-l ajută să-și împlinească do-
rința.

Traducere de OTTO STORCK

Traduceri spaniole ale Bibliei

(Urmare din p. 1)

adînc influențat de traducerea lui Arra-
gel, încît a fost emisă ipoteza că este o
posibilă primă încercare a lui Arragel
însuși. Această traducere revizuită a fost
folosită de spaniolii exilați în Italia și
Turcia. Ea a devenit, de asemenea, Biblia
sefarzilor din Țările de Jos, servind, to-
odată, ca model unui Pentateuh poliglot
(ebraică, neogreacă, spaniolă), publicat la
Constantinopol de Eliezer Bekor Gerson
Soncino.

Biblia din Ferrara, traducere datînd
din 1553, a devenit baza traducerilor Bi-
bliei publicate în spaniolă și ladino la
Salonic și Amsterdam. Însuși formularea
titlului e aceeași: „Biblia en Lengua Es-
panola, Traduzida Palabra por Palabra
de la Verdad Hebrayca”.

Traducerea, apărută la Amsterdam, a
rămăsubstanțial aceeași și în secolele
următoare, deși a cunoscut dese revizui-
ri (1611, 1630, 1646 — Gillis Joost; 1661 —
Joseph Athias, 1726 — Isaac de Abraham
Dias, tipărită de David Fernandes etc.).
Aceeași traducere e publicată la Veneția,
în 1730, la Constantinopol, între anii
1739—1743 și 1745, la Viena, între anii
1813—1816, la Smirna, în 1838. O tradu-
cere în ladino, în versiunea Rași, a apă-
rut la Viena în 1841. Ea prezintă multe
puncte comune cu Pentateuhul din 1547
și cu Biblia din Ferrara.

Cîteva traduceri ale Psalmilor mai apar
în secolele XVII și XVIII. Da-
vid Abenatar Melo, un maran care fugise
de urmărirea Inchiziției și redevenise
evreu, în 1621, publică, în 1626, „Los CL
Psalmes de David, en Lengua Espanola,
en Varias Rimas”. Traducerea se resimte
de un plus de tragism, datorat interpre-
tărilor autorului, prilej de a-și exteriori-
za suferințele proprii și ale întregului
popor.

Dintre toate „Cărțile” Bibliei, „Cînta-
rea Cîntărilor” a fost cel mai frecvent
tradusă. O traducere aparținînd lui David
Cohen Carlos a fost publicată la Ham-
burg în 1631. O alta, purtînd semnătura
lui Abraham de Isaac Lonada, apare la
Veneția și cunoaște opt ediții (de la în-
ceputul secolului XVII la începutul celui
de-al XIX-lea). În secolul XVIII mai
apar două ediții ale aceleiași traduceri
la Lenghorn și în 1820 — la Viena.

O traducere în spaniolă a „Cărții Es-
terei”, datînd din prima jumătate a se-
colului XVIII, există la British Museum,
dar paternitatea ei este necunoscută.

Versiunile spaniole ale Bibliei, călăto-
rînd spre noi din primele secole ale a-
cestui mileniu, reprezintă o dată mai
mult un argument al contribuției litera-
turii ebraice la formarea, conștiinței li-
terare europene.

PROGRAMUL CONFERINTELOR
CARE SE VOR ȚINE ÎN LUNA NOIEMBRIE 1983
ÎN SALA DIN STR. POPA SOARE 18

- XI. 1983 — Prof. univ. dr. doc. Edwin Glaser: „Iudaismul și dreptul internațional”
- XI. 1983 — Dr. ing. Iulian Panaitescu: „Albert Einstein — savantul, omul, evreul”
- XI. 1983 — Publ. G. Iosub — „Regele Solomon și pacea”
- XI. 1983 — Prof. Marc Clarian: „Mendele Moher Sforim — lucafar al literaturii evreiești moderne”
- XI. 1983 — Publ. Țicu Goldstein — „Kafka și criza identității iudaice”

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Adunarea mondială
a Rezistenței evreiești

Timpe de cinci zile, între 2—6 octombrie 1983, s-a desfășurat, la Ierusalim, Adunarea mondială pentru comemorarea Rezistenței evreiești și a luptei militanților evrei din cadrul armatelor aliate la cel de-al doilea război mondial. Foști partizani și militari evrei înrolați în armatele țărilor din coaliția antihitleristă — acum, la mai bine de 38 de ani de la încheierea teribilei conflagrații — au venit din toate colțurile lumii spre a-și reaminti pe foștii lor camarazi de arme stabiliți în Israel, a-și depăna împreună triste amintiri din perioada tragică a Holocaustului și a-și reafirma, de la această tribună, convingerile lor antifasciste. Prin înseși actele de curaj și demnitate care au fost evocate de participanți, adunarea a constituit o dovadă concludentă a înaltei ținute morale, a curajului și eroismului manifestate de un număr impresionant de evrei în condițiile barbariei fasciste, o dezmințire categorică a încercărilor de a denatura adevărul istoric, prezentând lucrurile ca și cum totalitatea lor s-ar fi îndreptat pasiv, „ca oile la abator”, spre lagărele de concentrare și camerele de gazare.

Participanții au citat date și documente potrivit cărora peste 50 000 de evrei au luptat ca partizani în țările europene cotoșite de hitleriști, unii în formații constituite exclusiv din evrei, alții, cot la cot cu ceilalți cetățeni, indiferent de naționalitate, în cadrul mișcărilor subterane de Rezistență din acele țări. Totodată — după cum a arătat, în cuvântul său la adunare, istoricul britanic Martin Gilbert —, peste 1 400 000 de evrei au fost înrolați ca militari, în diferitele armate aliate. Numai armata poloneză a inclus în rândurile sale circa 140 000 de evrei, dintre care 6 000 au căzut pe câmpul de luptă încă în perioada inițială a Blitzkrieg-ului hitlerist. Același savant a arătat că circa o jumătate de milion de evrei au făcut parte din forțele armate americane, 60 000 de evrei au luptat în armata britanică și alți 90 000 în armatele statelor din Commonwealth.

Amintiri și declarații emoționante s-au făcut auzite de la tribuna adunării: „Îmi voi aminti întotdeauna — a spus una din participante la răscoală din Byalystock — de ziua în care ar fi urmat să fim uciși. La un moment dat, din gura unui SS-ist a ieșit un tipăt de spaimă: „Evreii!”. Da, acolo, 300 de evrei, slab înarmați, au pus la cale o acțiune de strângeră a zidurilor ghetoului, pen-

tru a deschide drumul evadării fraților năpăstuiți. Așa se face că am rămas în viață!”.

Ștefan Grayek, din Tel Aviv, conducătorul unei organizații de foști partizani, din care unii locuiesc acum în Is-

rael, a relatat episoade ale răscolei Ghetoului din Varșovia. „Odată începută lupta pentru propria noastră demnitate, devenim mai ușor să mori” — a spus el.

Unii vorbitori au insistat asupra altor gen de eroism: cel manifestat în eforturile pentru menținerea valorilor etern umane ale iudaismului în ghetouri și în lagăre. „Aceasta dădea la iveală o mare forță morală” — a declarat Sara Stern-Katan, o altă supraviețuitoare a Holocaustului.

Adunarea s-a încheiat printr-o impresionantă ceremonie, la care au fost de față participanții la această întâlnire a foștilor combatanți evrei, precum și marcante personalități israeliene, în frunte cu președintele Haim Herzog.

În memoria celor 6 milioane de evrei dispăruți în Holocaust au fost aprinse șase făclii, de către: Madeleine Pacard, conducătoare și eroină a Rezistenței franceze, generalul Saint de Bourget-Mécary, fost ofițer în armata franceză, colonelul F. Selmand-Falf, comandantul brigăzilor evreiești care au luptat în Italia, generalul Williams P. Levin, din armata americană care a luptat în Germania în cel de-al doilea război mondial, generalul Alberto Ligobo, din trupele care au eliberat Italia, și Moșe Levi, șeful statului major al armatei israeliene. Participanților le-au fost înmănat în mod solemn medaliile comemorative.

Adresându-se participanților cu cuvintele: „Frați și surori de luptă”, președintele Herzog a pus în evidență semnificația faptului că solemnitatea are loc la Zidul de Apus — mormântul mării răscolei a evreilor împotriva cotoșitorilor romani. Răscoala de atunci a fost înăbușită, dar faptul că acum, după 2 000 de ani, se întâlnesc la Zidul de Apus combatanți-supraviețuitori ai Holocaustului este o dovadă în plus a temeiniciei adevărului: „Am Israel Hai!” („Poporul evreu trăiește!”).

Observatorii și corespondenții de presă au apreciat că, prin întreaga ei desfășurare, Adunarea mondială a Rezistenței evreiești a constituit un succes notabil al forțelor care consideră că ororile fascismului nu trebuie uitate, în interesul luptei actuale împotriva manifestărilor neoz naziste, pentru apărarea păcii în lume.

I. F.

MUZEUL EVREIESC DIN ROMA

Muzeul evreiesc din Roma este adăpostit în clădirea Sinagogii Mari din capitala Italiei, unde funcționează, de asemenea, consiliul comunității. Muzeul este relativ mic, dar se pot petrece ore în șir în fața exponatelor prezentate în cadrul expoziției permanente — „Două mii de ani de istorie”.

Expoziția — concepută de Fausto Piugliani, fost președinte al comunității, și de Șef Rabinul dr. Elio Toaff, cu ajutorul unor experți în materie — îl familiarizează pe vizitator cu diversele faze și aspecte ale istoriei și vieții evreilor din Roma.

În vestibulul muzeului se află fragmente din străvechi pietre funerare evreiești, majoritatea lor provenind din catacombe (cimitire subterane) evreiești, unele datînd din primele secole ale acestei ere. Inscriptiile sînt în limbile greacă, latină sau arameică, iar pe una dintre pietre se poate distinge foarte clar un sofar, un etrog, o menora și un lulav. De asemenea, se mai află acolo și frag-

mente din alte piese arheologice iudaice, o stampă a unui dinte basoreliefului de pe Arcul lui Titus, precum și o hartă a Romei antice, pe care sînt marcate locurile unde se aflau sinagogi.

La unul dintre etaje se află expuse reproduceri ale unor pagini din Talmud, unde se fac referiri la Ben Hersh, care a înființat o ieshivă și un tribunal evreiesc la Roma. Alte pagini vorbesc despre Todoros Ish. Se mai găsesc expuse poeme de Immanuel ben Shlomo din Roma și o mare varietate de manuscrise, majoritatea lor din Pentateuh. Immanuel din Roma (1260—1330) a fost cel mai mare poet al evreilor din Italia. El a scris, de asemenea, multe comentarii despre cărțile care alcătuiesc Biblia.

O mică secțiune dedicată cărților rare include prima ediție (1486) a cărții de rugăciuni conforme cu ritualul italian, „Mahzor Roma”, precum și o ediție din 1517 a „Arhului” de Nathan ben Yehiel, care a fost Rosh Yeshiva în Roma secolului XI.

Reproduceri ale bulelor și edictelor papale referitoare la evreii din Roma pot fi văzute alături de documente referitoare la suferințele comunității în timpul celui de-al doilea război mondial.

Foarte interesante sînt și reproducerile după tipărituri și desene provenind din ghetoul din Roma, printre acestea figurînd o hartă a ghetoului, datînd din 1640, precum și o litografie a interiorului unei sinagogi din Roma începutului secolului XIX.

Două secțiuni ale muzeului sînt consacrate argintăriei și obiectelor de îmbrăcăminte specifice ritualurilor. Vizitatorii sînt profund impresionați de bogata co-

lecție de rimmonim, cutii pentru besamim și etrog, căni și lighene, în care kohanimii se spălau pe mîini, precum și cărți legate în argint. Multe dintre aceste obiecte erau făcute de argintarii celebri ai vremii și dăruite sinagogilor de familiile înstărite. În această secțiune mai pot fi văzute chei ale chivotului, amulete, precum și plăcuțe speciale care se dădeau săracilor pentru a-și putea procura gratuit pui kașer. Alături de toate acestea se află și un chotam, folosit pentru a imprima pe carne inscripția „kașer”.

Materialele de ceremonial includ parokhot brocate și bogat brodate, acoperăminte pentru amvon și huse pentru Tora.

Muzeul pune la dispoziția vizitatorilor un catalog ilustrat, în paginile cărui se face și o scurtă trecere în revistă a istoriei evreilor din Roma. În prefața acestui catalog se spune: „Cei două mii de ani de existență neîntreruptă a acestui important centru al iudaismului sînt prezentați aici de numeroase relieve din diverse epoci. Acestea îl ajută pe vizitator să-și formeze o idee de relațiile în care se aflau evreii italieni cu țara în care trăiau. Foarte importante sînt obiectele de cult, care stau mărturie a generozității evreilor din Roma și a atașamentului lor profund față de sinagogă. Am fi putut avea un muzeu mai bogat dacă o parte din prețioasele materiale n-ar fi fost pierdute în timpul repetatelor persecuții la care au fost supuși evreii, în special în timpul ocupației germane, cînd autoritățile naziste au confiscat biblioteca aparținînd comunității, considerată a fi fost una dintre cele mai bogate și mai deosebite”.

Helmut Rauca va fi judecat la Frankfurt

Fostul SS Hauptscharführer Helmut Rauca a fost acuzat de procuratura orașului Frankfurt de asasinarea a 12 000 de evrei din orașul Kovno — Lituania, în perioada august—octombrie 1941. De asemenea, în decembrie același an, el a ordonat împușcarea membrilor familiei unui șef rabin; pe una dintre cele patru victime a împușcat-o el însuși.

Rauca a fost descoperit în Canada, în vara anului 1982, și, la 27 mai 1983, extrădat în R.F. Germania. În 1945—1946 a fost prizonier la americani, în 1950 a reușit să emigreze în Canada, obținînd cetățenia respectivă.

Rauca este deținut la Frankfurt pentru cercetări. Nu a fost încă stabilită data procesului, dar se știe că vor fi audiați 58 de martori, din Israel, Canada și Africa de Sud.

Procurorul general Heinz Hauelsen a evocat asasinările barbare comise în Lituania de către SS-ști. Pînă la sfîrșitul anului 1941 au fost uciși aproape 140 000 de evrei. Se sîpau gropi adînci, în care intra primul rînd de victime. Acestea erau împușcate de SS-ști aflați la marginea gropii. Apoi era împins în groapă al doilea grup, care cădea și peste oameni încă vii. Se trîgea a doua salvă; urmau tot așa altele, pînă se umplea groapa. Masa de evrei din groapă încă mișca cînd peste victime s-a aruncat var și pămînt.

Exponat din Muzeul Evreiesc din Roma: obiect de cult

În amintirea mamei mele

Au trecut douăzeci de ani de atunci. Era într-un Erev Sabat, la unul din spitalele din Petah Tikva. Pe măsură ce se stingeau ultimele raze ale Soarelui, inima mamei bătea din ce în ce mai slab. Buzele ei șoptiră o rugămintă, care de-abia a fost deslușită. Ea cerea două luminări, cu două sfeșnice, spre a împlini Binecuvântarea aprinderii luminărilor de Sabat...

„Cînd rugămîntea i-a fost satisfăcută, cu un ultim efort, miinile ei au aprins luminările, au acoperit apoi ochii ei, minunată ei ochi, înțelepți și buni, iar din gura ei au răsunat cuvintele: „Îți mulțumesc Tie, Doamne, Stăpînul lumii, care m-ai sfințit cu poruncile Tale și mi-ai poruncit să aprind lumina de Sabat”.

„LEHADLIK NEIR ȘEL ȘABAT”. În lumea aceea care e toată Sabat, care e lumea Veșniciei Odihne, se aprinsese atunci o sfințită lumină: a sufletului curat și nobil al celeia care a fost Rabineasa Taube Rosen ⁵⁷.

cultură în sinteza dintre iudaism și umanism.

„N-a fost cruțată de nemilosul calvar al Holocaustului. Părintele ei, învățatul Simha Joel Laksner (al cărui bunic, care purta același nume, a pășorit, la începutul secolului trecut, Comunitatea din Tirgu-Neamț și a scris cunoscuta operă de cercetare talmudică „Halat Lehem”), fratele și cele cinci surori ale sale, cu copiii lor, 72 de persoane laolaltă, au fost hărțuiți de fiarele hitleriste. Timp de 18 luni, ei au trăit prin păduri, pînă cînd au fost descoperiți. În cursul încercării lor de a scăpa de urmăritori, au ajuns la un cimitir evreiesc. Bătrînul Simha Joel Laksner se opri aici și spuse copiilor: „Mergeți înainte, copii. Poate vă ajută Dumnezeu să vă salvați. Eu îmi sap mormîntul aici. Îmi voi găsi barem odihna într-un cimitir evreiesc, alături de frații mei”.

Au pierit cu toții, Al Kiduș Hašem!, și mama, unica supraviețuitoare, a dus cu ea în mormînt cumpăta jale, unică în felul ei, jalea unei familii evreiești căzute pradă fascismului.

Au pierit cu toții, Al Kiduș Hašem!, și mama, unica supraviețuitoare, a dus cu ea în mormînt cumpăta jale, unică în felul ei, jalea unei familii evreiești căzute pradă fascismului.

„Idealul ei de a-și trăi ultimii ani în Eretz Israel, de a-și găsi locul de veci în pămîntul sfințit al Țării Sfinte și l-a împlinit, cu puternică voință, împotriva tuturor sfaturilor primite, a tuturor greutăților ce i se ridicau în cale.

La Ierusalim, eternă cetate a iudaismului, în cimitirul Sanhedria, alături de soțul ei, Gaonul Avram Leib Rosen, se odihnește „femeia vitează” Taube Rosen. Devotată tovară de viață, înțeleaptă și duioasă mamă, pildă de abnegație și nobile suferințe.

Fie-i în veci amintirea binecuvîntată!

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Retrospectivă 5743

de EDGAR BRONFMAN,
președintele Congresului Mondial Evreiesc

Reprobabilele atentate comise asupra sinagogii din Bruxelles, ca și asupra Sinagogii Mari din Roma, acesta din urmă soldîndu-se cu moartea unui copil de doi ani și rănirea gravă a 37 de enoriași, actele similare de terorism și manifestări antisemite care au avut loc în diferite state din America Latină și Africa de Sud reprezintă un bilanț nu doar trist, rușinos pentru omenire, al anului care a trecut, ci, totodată, temelul unui apel pe care-l adresăm comunităților evreiești din întreaga lume, în special celor din Europa, unde aceste manifestări s-au dovedit a avea un caracter acut și de mai mare amploare, apel la întărirea vigilenței prin mijloace proprii. E un apel care cheamă guvernarea țărilor respective să ia măsurile necesare pentru a apăra instituțiile evreiești amenințate. Și participarea unei delegații a C.M.E. la Varșovia, unde, în anul 5743, am comemorat împlinirea a 40 de ani de la revolta Ghetoului varșovian, reprezintă, prin cinstirea memoriei eroilor și martirilor noștri, un alt răspuns dat recrudescenței fascismului. Comemorarea a constituit, de asemenea, un prilej de stringere a relațiilor comunităților evreilor din Polonia cu celelalte comunități din lume. C.M.E. a militat întotdeauna pentru menținerea contactelor dintre comunitățile evreiești din Europa răsăriteană și cele din întreaga lume, pentru participarea celor dinții la întrunirile C.M.E. în calitate de membri și observatori. E un deziderat pe care, în calitate de președinte al C.M.E., am încercat să-l ating și prin vizitarea, în anul care a trecut, a unor comunități evreiești din Europa, Canada, America Centrală și de Sud, Africa Centrală și Israel. Un fapt care merită consemnat, printre eveni-

mentele îmbucurătoare ale anului 5743, îl reprezintă reluarea relațiilor diplomatice cu Israelul de către unele țări ale lumii a treia. Doriința noastră este ca și alte țări să le urmeze exemplul.

Anul 5743 a adus cîteva modificări de structură ale C.M.E. Centrala Congresului a fost mutată la New York, unde se află cea mai mare comunitate evreiască din lume. Dar obiectivul principal al C.M.E. a rămas același: de a reprezenta, sprijini și încerca să soluționeze problemele comunităților evreiești de pretutindeni.

Nu pot încheia fără a cinsti memoria doctorului Nahum Goldman, președintele fondator al C.M.E., trecut, în 5743, din viață în nemurire. Regretatul dr. Goldman ne atrăgea mereu atenția asupra ponderii mai mari pe care trebuie să acordăm rezolvării problemelor interne evreiești, față de toate celelalte. Concluzia marelui om politic a fost că viitorul poporului evreu depinde de modalitățile prin care vom ști să educăm tîndra noastră generație.

Să avem în vedere toate acestea pentru anul care a început.

RESTAURARE

Acum 40 de ani, în seara de Kol Nidre, enoriașii din cartierul Grivița — Gara de Nord, mici meseriași, ceasornicari, croitori, cizmari, tinichigii, adunați în Templul Poradim, au trăit clipe de intens dramatism.

În timp ce se desfășura impresiionantă rugă, s-a auzit un strigăt: „Foc!”. La acest semnal, dovedit ulterior ca fiind fals, s-a produs panică, ceea ce a făcut ca zece enoriași să-și piardă viața.

De curînd, monumentele funerare ale celor zece victime, aflate în cimitirul Giurgului, au fost — așa cum se vede în fotografia alăturată — restaurate, prin grija F.C.E. și a Comunității evreilor din București. Faptul constituie încă o dovadă a veghiei neostenite pentru păstrarea memoriei celor dispăruți.

DECESE

În perioada 10.X.—23.X.1983, în cimitirele Comunității evreilor din București au fost înmormîntați:

Einsek Rudolf (90 ani), str. Barajul Sadului 1; Mayor Iudita (86), str. Ecoului 54; Segal Ida (71), str. Brezoiului 46; Brauchfeld Malia (82), Calea Griviței 148; Sigal Sura Stela (81), str. Sabinelor 7 A; Guttman Moses (71), str. Schitu Măgureanu 21—33; Rottman David (84), str. Al. Orăscu 1; Witzman Ana (63), Calea Victoriei 142; Zalmanovici Roza (86), Fodor Alexandru (84), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Filtzig Iancu (82), Cămin „Martin Băluș”; Wechsler Esthara (94), str. 13 Decembrie 1; Raff Isidor (72), Calea Dudaș 55; Pipergal Marcu (65), Bacău, str. Pictor Andreescu 3; Samoil Eliza (85), Șos. Mihai Bravu 12; Meier Iancu Leizer (84), str. Lucrețiu Pătrășcanu 13; Liber Matilda (79), str. Liviu Rebreanu 9 A; Makitra Arnold (80), str. Stelea Spătaru 17.

Cu nemărginită durere, întreaga familie anunță că la 22 septembrie a.c. (15 Tisri 5744) s-a stins din viață

dr. KOROPIZTER ISAK
Iasi

Familia comemorează un an de la decesul dragei lor

SABINA EDELSTEIN
Birlad

simbătă 12 noiembrie a.c., orele 8, la templul A.B. Zissu.

Cu nemărginită durere, anunțăm încetarea din viață, după o scurtă și grea suferință, a scumpei noastre matusi

FANI LIEBERMANN

din Vatra Dornei

Nepoata ta Bianca te va plînge toată viața!

Soția — Vica, copiii — Ghilută și Salisrael anunță decesul scumpului lor

SIN GAVRIL MEIER LEIB

70 de ani

Botoșani

Înmormarea a avut loc miercuri 12 octombrie 1983.

Familia îndoliată anunță, cu durere, încetarea din viață a mamei și bunicii care a fost

LACHSZ MINGYE

Buhuși și București

Marieta — soție, cu aceeași nemărginită durere, face cunoscut că la 16 noiembrie a.c. are loc la Sinagoga Mare din str. Adamache comemorarea unui an de la decesul dragului și devotatului său

ALTER MENDEL

Cu nemărginită durere, familiile Zonenstain și Vainerman anunță stingerea din viață, la 14 octombrie a.c. (7 Heșvan 5744), a scumpului nostru

SANDU ZONENSTAIN

economist-jurist

Botoșani

Îi vom păstra veșnic amintirea!

Roza — soție, Silvia, Vladimir și Dinu — copii, Petre și Ștefan — gineri, Alina, Bogdan și Dragoș — nepoti, anunță, cu neînmormită durere, trecerea în neființă, la 21 octombrie 1983, a adoratului lor

dr. MANOLE SOLOMON

Birlad

cel mai bun și nobil soț, tată și bunici.

Fie-i amintirea binecuvîntată!

Lungu Rașela — fiică, ginerile și nepoții anunță, cu durere, stingerea din viață a iubitului nostru

MEIER IANCU LEIZAR

București

Nu te vom uita niciodată, tătică scump!

În 16 octombrie a.c., ne-a părăsit iubita

WECHSLER ESTERA — MAMA MARE

Copiii, Nutzi — Rub, Picu — Zola, Didi — Chelly, nepoții, Irina, Adrian — Ester, Dan — Robina, strănepoatele, Ilinca, Miriam, rude, prieteni te vor iubi întotdeauna!

Cumnata, Jeanne Reiss, și prietenii, familia Tabacnik și familia Mazur, anunță că au trecut zece ani de la moartea iubitei lor

ELLA SCHAPIRA REISS

Vom păstra veșnic amintirea ei!

Tuța, Nușa, Mony, Daniela, familia Schapira anunță trecerea unui an de la pierderea ireparabilă a scumpului nostru soț, părinte, bunici, cuseru

ing. SACHA BERNFELD
Pios omagiu sufletului său!

Mama și fratele, dr. Marius Bernfeld, anunță, cu durere, împlinirea unui an de la încetarea din viață a iubitului nostru

inginer SACHA BERNFELD

Sînt patru ani de cînd ne lipsește chipul luminos și bunătatea nemărginită ale iubitului nostru

inginer HORNIC IZU

Galați

Familia nu te va uita niciodată!

Fiica, dr. Vionica Schwartz Eugenia, din Sibiu, reaminteste că, la 7 octombrie a.c. (30 Tisri), s-au împlinit șapte ani de la decesul scumpei mame

SCHWARTZ SERENA

și la 22 noiembrie a.c. (16 Kislelev) 22 de ani de la decesul scumpului tată

SCHWARTZ EMANUEL

Amintirea lor rămîne veșnică!

Familia anunță, cu adîncă durere, că la 15 Heșvan (22 octombrie a.c.) s-au împlinit opt ani de la pierderea scumpului nostru

MANES ȘECHTER

Dorohoi

Fie ca memoria sa nobilă să fie binecuvîntată!

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

ȘEDINȚE DE LUCRU

În ziua de 16 octombrie a.e., la comunitățile noastre din Brăila și Galați au avut loc ședințe de lucru, în prezența dlui av. Emil Șechter, secretar general al Federației Comunităților Evreiești din R. S. România.

Aceste ședințe anuale au ca scop efectuarea unei analize mai aprofundate a modului cum se desfășoară activitatea în cursul anului și stabilirea planului de activitate pe anul următor.

La Brăila, așa cum a rezultat din referatul dlui președinte al comunității, av. Paul Hornstein, cel aproximativ 300 de coreligionari au avut și au în continuare asigurate toate cele necesare exercitării culturii.

Lăcașul de rugăciune, Templul coral, complet renovat, prin grija și cu fondurile puse la dispoziție de Federație, funcționează zilnic, dimineața și seara.

A fost scoasă în evidență activitatea oficianțului I. Croitoru, care în timpul sărbătorilor de Ros Hašana, Yom Kipur și Sucot, ca de altfel în tot cursul anului, cu toată vârsta sa înaintată, a oficiat singur serviciile religioase, cu o deosebită conștiințiozitate.

Cursul de Talmud Tora, condus de dna Gruper Tili, în care copii enoriașilor din Brăila învață alfabetul limbii Bibliei,

precum și corul format din elevii acestui curs de Talmud Tora, dirijat de dna Comișan Janina, funcționează cu regularitate, de puțin timp, dar cu rezultate remarcabile.

Aproape toate familiile evreiești sînt înscrise în comunitate.

Enoriașilor li s-a asigurat, cu ocazia sărbătorilor de Pesah, azimă și celelalte alimente rituale. De asemenea, se distribuie carne tăiată ritual, băuturi rituale și altele.

Coreligionarii bătrîni, bolnavi, lipsiți de mijloace de existență, în număr de 48, au primit ajutoare în bani, alimente, îmbrăcăminte și asistență medicală.

„Revista Culturii Mozaic”, volumele Eminenței Sale, „În lumina Torei” și „Învățăturii biblice”, constituie o importantă hrană sufletească a membrilor comunității.

De asemenea, conferințele pe teme iudaice au fost primite cu deosebită căldură.

Și la Galați au fost analizate problemele care interesează bunul mers al comunității, pe baza dării de seamă, prezentată de dl av. Leon Iacobson, președintele comunității. S-a constatat, în general, că s-a depus o muncă remarcabilă în toate sectoarele de activitate.

Minutul Templu din Galați a fost complet refăcut, în exterior și interior. El funcționează zilnic, sub îndrumarea dlui Rabin S. Butnariu.

Aproape 90% din cele 350 de familii evreiești, totalizînd 620 de persoane, sînt înscrise în comunitate și sînt prezente la manifestările religioase și culturale din cadrul acesteia. Funcționează un curs de Talmud Tora și un cor, dirijat de dna Lică Florentina.

Cu sprijinul Federației, au fost organizate conferințe, la care au participat un mare număr de enoriași. În fiecare casă evreiască se află „Revista Culturii Mozaic” și volumele pline de învățăminte ale Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Restaurantul ritual care funcționează la Galați a pregătit și servit în cursul acestui an un număr de 30.000 de mese. Celor 120 de asistați li se servește masa gratuit. Pe lângă aceasta, asistații primesc ajutoare constînd din numerar, alimente, îmbrăcăminte, ajutor medical, ajutor gospodăresc. 35 de familii de asistați, ai căror membri nu se pot deplasa, primesc acasă zilnic masă caldă.

Participanții la ședințele de lucru din Brăila și Galați au rugat pe dl av. Emil Șechter, secretarul general al Federației, să transmită Eminenței Sale dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen calde și respectuoase mulțumiri pentru grija și străduința pe care le depune în scopul asigurării nevoilor materiale și spirituale ale membrilor celor două comunități și din întreaga țară. Ei au urat Eminenței Sale sănătate deplină și mulți ani de viață.

În încheiere, au fost stabilite măsuri care se cer luate pentru îmbunătățirea activității comunităților din Brăila și Galați. Dl secretar general Emil Șechter a mulțumit celor prezenți pentru munca depusă și pentru tot ce s-a realizat în cursul acestui an în aceste comunități, promițînd sprijinul în continuare din partea Federației.

0 MANIFESTARE IMPRESIONANTĂ

Duminică 16 octombrie a.e., a avut loc la Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen” concertul orchestrei de cameră „Hazamir”, de sub conducerea dlui prof. Victor Rothenberg.

Au fost executate mai multe lucrări, inspirate din folclorul și muzica tradițională evreiască, printre care cităm: „Kol Nidrei”, de Max Bruch, solo vioară prof. Ecaterina Gerson, o arie din opera „Ebreica”, de Halévy, „Simhat Tora”, de Ernest Bloch, solist la vioară fiind maestrul Avi Abramovici.

Atenția deosebită cu care a fost urmărit concertul de către beneficiarii căminului — această importanță și atât de binefacătoare operă a Comunității evreilor din București — a demonstrat, dacă mai era nevoie, însemnătatea deosebită a muzicii pentru alinarea suferințelor și încurajarea în anii unei bătrîneți înaintate, a posibilității de a participa încă la manifestări de un asemenea nivel cultural-artistic.

Aș dori să folosesc acest prilej pentru a-mi exprima impresia deosebit de plăcută pe care mi-au lăsat-o atât acest concert, cit și modul, cu totul deosebit, în care se prezintă Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”. O remarcabilă realizare, pentru care cei ce au ctitorit-o, precum și directorul ei, prof. dr. M. Sarghea, merită toate felicitările.

Prof. univ. dr. doc. EDWIN GLASER

IASI

„CHAGALL ȘI ILUSTRAREA BIBLIEI”

Cu sprijinul Federației Comunităților Evreiești (M) din România, în ziua de 22 octombrie a.e., a avut loc la Iași o interesantă conferință, susținută de dl Zoltan Turner, cu tema „Chagall și ilustrarea Bibliei”.

Prezentarea conferințiarului a fost făcută de dl dr. Simion Cauffman, președintele Comunității evreilor din Iași. Expunerea asupra operei marelui artist francez Chagall a fost urmată de proiecții, susținute de muzică evreiască adecvată.

Membrii comunității noastre ieșene care au participat la această manifestare au rămas plăcut impresionați de contribuția pe care marele artist al lumii a adus-o la cunoașterea cunoscutei capodopere a comunității care este Biblia. De asemenea, au primit cu entuziasm și interes expunerea elevată a dlui Zoltan Turner.

Dr. RUBIN BEN ȘALOM

ACTIVITATE PILDUITOARE

Naftule Herman, consilier al Comunității evreilor din Iași, a împlinit,

în luna octombrie a.e., 25 de ani de activitate închinată obștei evreiești ieșene. La venerabila sa vîrstă, de 89 de ani, dl Naftule Herman continuă să fie o prezență activă, pilduitoare în viața comunității ieșene, fiind înconjurat de stima și aprecierea cuvenite pentru contribuția pe care și-o aduce la bunul mers al instituțiilor comunitare ieșene.

Cu prilejul acestui moment aniversar, conducerea Comunității evreilor din Iași îi adresează, din inimă, urări de multă sănătate și putere de muncă și tradiționalul „AD MEA VEESRIM!”.

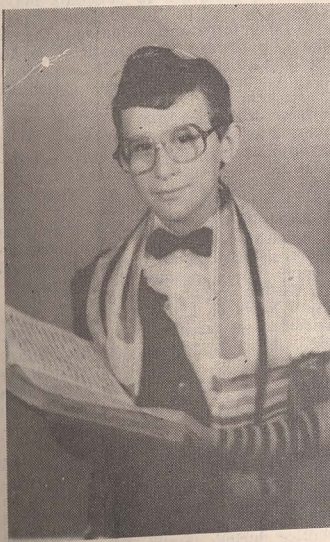
Dr. S. CAUFMAN

TIRGU-NEAMT

COMEMORARE

În ziua de 15 octombrie a.e. a avut loc, ca în fiecare an, la sinagoga „Meseriașilor”, prin grija Comunității locale evreiești (președinte av. Bercu Comanșter, secretar Herman Goldenberg), comemorarea Rabinului HAIM MORDEHAI ROLLER, de la al cărui deces s-au împlinit 38 de ani. Cu acest prilej, a fost evocată personalitatea eruditului rabin, care a slujit timp de peste cinci decenii obștea evreiască din localitate. După oficierea serviciului religios, dl Simca Marcu, fost episcop al sinagogii „Boslever” și cel mai în vîrstă enoriaș din localitate, a rostit Kadișul.

BAR-MITZVA

CROITORU AVI
din Dorohoi
a devenit BAR-MITZVA
MAZEL TOV!

CONFERINȚE

BUCUREȘTI

„EXODUS — O TRAGEDIE EVREIASCĂ”

Marți 11 octombrie a.e., în sala din str. Popa Soare, dl prof. Theodor Pineles a prezentat conferința intitulată: „Exodus — o tragedie evreiască”. Într-o formă aleasă, impresionantă, d-sa a prezentat, în mod amănunțit, avaturile prin care a trecut vasul „Exodus”, care, în iulie 1947, transporta 4.500 de evrei — bărbați, femei și copii, în majoritate supraviețuitori ai Holocaustului și dislocați în lagărele pentru așa-numitele „persoane deplasate” — pentru a-i duce în Țara Sfîntă, unde urmau să contribuie la recăldirea ei.

Vasul respectiv, vechi și uzat pînă la condiția de a fi destinat casării, a fost achiziționat, în 1946, de către reprezentanți ai organizațiilor evreiești, adus în Franța, reparat și amenajat pentru a putea servi, chiar în condiții precare, scopului nobil menționat. La 16 iulie, porneste în larg, mai întîi sub pavilion columbian, arborînd apoi stindardul alb-albastru.

Dar călătoria nu se va desfășura cituși de puțin normal, deoarece „Exodus”, ca și alte vase care aveau aceeași țintă, înfrîmînd ostilitatea autorităților britanice, care, în dorința de a-și conserva mandatul asupra Palestinei, luaseră hotărîrea de a bloca, prin orice mijloace, încercările vaselor cu evrei de a pătrunde „clandestin” în apele palestiniene. Toate eforturile diplomatice care s-au depus, îndesebi de guvernul francez, pentru a obține anularea acestei interdicții draconice, au rămas fără rezultat, astfel că „Exodus” este supus urmăririi marinei și aviației britanice și, la 18 iulie, pe cînd se apropia de portul Haifa, este atacat de două crucișătoare engleze. Dînd dovadă de singe rece și de un curaj admirabil, tinerii pasageri de pe „Exodus” ripostează cu... cutii de conserve și punînd în funcțiune „arma secretă” pregătită — o țevă emițătoare de abur arzător. În bătlăia înverșunată care se angajează, combatanții evrei sînt răpuși de focul mitralierelor de pe vasele de război. În cele din urmă, eroica rezistență a fost înfrîntă, iar „Exodus” silit să acosteze în portul Haifa. După un popas scurt, pasagerii sînt imbarcați pe vase închiriate, pentru a fi aduși din nou în lagărele de „persoane deplasate” din Germania. Și alte vase care transportau evrei spre Țara Sfîntă au avut „odisei” similare. Ceea ce nu i-a speriat pe evreii dornici de Alia. După crearea statului Israel, 90 la sută din pionierii de pe „Exodus” au revenit la destinația care le fusese interzisă, înconunînd astfel, în chip fericit, încă una din epopeile scrise cu sînge în istoria milenară a poporului evreu.

I. FÎNTINARU

„PACE ȘI RĂZBOI ÎN CONCEPȚIA IUDAICĂ”

Pace și război... Mai exact: pace sau război. O alternativă multimilenară, care capătă astăzi o semnificație mai gravă ca orînd în istorie. Căci natura și cantitatea armelor din zilele noastre fac din

această alternativă echivalentul unei opțiuni între viață și moarte nu pentru o categorie mai largă sau mai restrînsă a unei populații, nu pentru o țară sau alta, nu pentru o zonă sau alta a globului, ci pentru întreaga omenire, pentru tot ceea ce reprezintă viața pe această unică planetă locuită din sistemul nostru solar.

Stringenta actualitate a problemei a dat o coloratură particulară expunerii prezentate, cu competență remarcabilă și pasiune admirabilă, de profesorul H. Riemer despre „Pace și război în concepția iudaică”, la 18 octombrie, la București, în sala din str. Popa Soare 18. Într-un moment cînd, alături de forțele lucide și responsabile din numeroase țări, cetățenii Republicii Socialiste România își exprimă, în unanimitate lor, voința hotărîtă de a apăra pacea, este deosebit de stimulator să constăți că paginile Torei și ale Talmudului abordează, profund și multilateral, această problemă.

La ce să ne oprim mai întîi din plethora de dovezi pe care ni le-a furnizat în această privință conferințiarul? La binecunoscutul șalom, salutul cu care se întîmpină evreii de pretutindeni și care nu este decît vocabula ebraică pentru pace? Sau la prezența aceluiași cuvînt de 32 de ori (de 32 de ori!) în rugăciunile pe care evreii evlavioși le rostește în decursul unei zile obișnuite? Sau la faptul că și alte rugă, inclusiv funebru kadiș nu se încheie fără o invocare a păcii? Distrugerea nediscriminatorie, în masă, care amenință astăzi omenirea, este o noțiune nu numai străină iudaismului, ci una pe care Tora o condamnă în mod expres, în numele dreptului inextorabil la viață.

Vorbitorul a avut dreptate să sublinieze că iubirea de pace pe care o manifestă iudaismul nu trebuie însă confundată cu pacifismul — atitudine pasivă care nu este proprie concepției iudaice. Potrivit acestei concepții, dacă războiul de jaf și de cîmp trebuie repudiat, războaiele de apărare, de respingere a unei agresiuni sînt îndreptățite; agresorul trebuie să fie înfrînt și pedepsit, căci nu se poate pune trăsătură de egalitate valorică între viața lui și cea a omului pașnic. Pentru a se angaja în ostilități, regii Bibliei aveau nevoie de încuviințarea prealabilă a marelui Sanhedrin. Cu o singură excepție: atunci cînd țara era atacată și cînd cîmpotului trebuia să i se răspundă cu forța armelor. Totodată, iudaismul a preconizat norme privitoare la ducerea războiului atunci cînd acesta este impus, anticipînd astfel, cu secole, legislații adoptate pe plan internațional. Prof. Riemer a amintit că Talmudul recomandă măsuri de cruțare: o cetate nu putea fi asediată decît din trei părți, una rămînd deschisă pentru cei ce ar fi vrut să abandoneze lupta; tăierea aprovizionării cu apă a celor asediați nu era îngăduită, iar pomii fructiferi din jurul cetății trebuiau păstrați, în anticiparea clipei de restabilire a păcii. În mod deosebit a insistat vorbitorul asupra importantei negocierilor ca modalitate de soluționare a conflictelor din-

N. MINEI

(Continuare în p. 6)

Președintele statului Israel a primit pe Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen

În ziua de duminică 23 octombrie 1983, Excelența Sa Haim Herzog, președintele statului Israel, l-a primit în audiență pe Eminența Sa dr. Moses Rosen, Șef Rabinul cultului mozaic, președintele Federației Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România.

Eminența Sa a transmis președintelui statului Israel sacerdotala Sa Binecuvântare în misiunea nobilă ce o îndeplinește, fiind cirmuitorul Tării Sfinte, care reprezintă năzuința mult milenară a poporului evreu din întreaga răspindire.

Excelența Sa a mulțumit călduros și și-a exprimat deosebitul interes în legătură cu aspectele vieții religioase, culturale și sociale ale comunității evreiești din Republica Socialistă România. Tot

odată, Domnia sa a felicitat cordial pe dl Șef Rabin pentru marile realizări dobândite în cei 35 de ani de activitate în slujba iudaismului.

Președintele statului Israel a găsit cuvinte de deosebită elogiare pentru președintele Republicii Socialiste România, pentru guvernul și poporul român, în legătură cu înțeleapta și umanista politică de pace între popoare ce o practică, politică ce a trezit admirația întregii lumi.

Excelența Sa dl Haim Herzog a rugat pe Eminența Sa să transmită președintelui Nicolae Ceaușescu omagiul și admirația sa.

Întrevederea a decurs într-o atmosferă de deosebită cordialitate.

Întrevederi ale Eminenței Sale

În ziua de 25 octombrie a.c., a avut loc, la Ierusalim, o întâlnire prietenească între Eminențele lor Avram Shapiro, Șef Rabin al statului Israel, și dr. Moses Rosen, Șef Rabin al cultului mozaic din Republica Socialistă România.

S-au dezbătut probleme religioase de interes comun și s-au pus bazele unei viitoare colaborări, în spiritul Torei, al iudaismului.

Luni 24 octombrie a.c., Eminența Sa dr. Moses Rosen s-a întâlnit, la Ierusalim, cu dnii Henry Taub, președintele, și Ralph Goldman, vicepreședintele organizației „American Joint Distribution Committee”. Într-o atmosferă cordială s-au dezbătut probleme privitoare la

programul pe anul 1984 al acțiunii de ajutorare socială în cadrul comunităților evreiești din România.

În zilele de 20 și 27 octombrie a.c., Eminența Sa a avut întrevederi cu prof. dr. Emanuel Rackman, președintele universității „Bar-Ilan”.

S-au dezbătut probleme în legătură cu catedra „Dr. Moses Rosen”, din cadrul acestei universități, precum și cele privind trimiterea de cărți și Sului Sfinte de către Federația Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România, în folosul universităților și al unor sinagogi din Israel.

Întrevederile au decurs într-o atmosferă cordială.

CONFERINȚE

(Urmare din p. 5)

tre state, relevând, pe baza exemplurilor oferite de Tora, că esențiale nu sînt locul sau forma tratativelor, ci spiritul de responsabilitate în care ele sînt purtate.

Multimilenare preocupări pentru a găsi soluții unei probleme multimilenare. O problemă pe care evreii de astăzi o văd posibilă și necesară de rezolvat în același spirit care a călăuzit și nenumăratele generații de înaintași ai lor. În spiritul păcii în lume, al unei păci drepte pentru toată lumea. În spiritul unei certitudini că pacea va fi păstrată, prin atitudinea activă și acțiunea fermă a forțelor iubitoare de pace.

„REVOLUȚIA FRANCEZĂ ȘI EVREII”

Conferința ținută de dl prof. Dati Feldman, în ziua de 25 octombrie, în sala din str. Popa Soare, intitulată „Revoluția franceză și evreii”, a fost consacrată problemei emancipării populației evreiești în Franța și din alte țări europene, sub în-

riurirea ideilor novatoare ale revoluției. Denumirea de „emancipare” — a arătat vorbitorul — desemnează procesul de egalizare, din punct de vedere juridic, a evreilor cu ceilalți cetățeni din cadrul statului modern.

Îngrădirile și chiar depozitarea de drepturi cetățenești — trăsături caracteristice epocii anterioare — veneau, în mod obiectiv, în contradicție cu noua ordine de stat, generată de Revoluția franceză, care a proclamat solemn principiul egalității depline a indivizilor în fața legii. Cu toate acestea, acordarea de drepturi evreilor n-a decurs de la sine, principiul neîmpunându-se decât ca rezultat al unei lupte politice îndelungate. Atitudinea favorabilă manifestată încă înainte de revoluție de personalități progresiste, ca Mirabeau și abatele Grégoire, iar ulterior mișcarea revoluționară, la care mulți evrei participă cu entuziasm, determină abordarea „chestiunii evreiești”, mai întâi în Adunarea Națională și, apoi, în Adunarea Constituțională. Dar opoziția înversată a forțelor reacționare împiedică acordarea unor drepturi reale evreilor, duce la tergiversarea și, ulterior, la suspendarea dezbaterilor de fond, ceea ce încurajează manifestări antie-

(Urmare din p. 1)

Fiecare om își încheie propriile socoteli cu Dumnezeu, în mod direct și fără mijlocitori. Oficiantul, care nu face decât să repete cu glas tare, ca sol al întregii colectivități, ceea ce fiecare a rostit în ruga sa personală, nu trebuie să fie nici Rabin, nici haham și nici măcar cantor. Orice enoriaș poate oficia.

În Sinagogă credinciosul nu e un element pasiv, ci unul activ. Numai predica și lectura Torei el le ascultă. În rest, el citește, el rostește cuvintele, el se roagă.

Fiind o „casă a adunării”, spre deosebire de Biserică, Sinagoga servește, la anumite ocazii, și de local de mese rituale (de Șabat, sărbători sau alte prilejuri). La aceste Seudot se oficiază. Neînfiatilor le-ar părea bizară expresia ce o folosesc. Mesele sînt doar făcute pentru mîncare și băutură, ar spune ei. Ce fel de „oficiere” are loc la aceste mese?

Nu meniul este important la o astfel de Seuda, ci cîntecele (nu de pahar) și religioase și psalmii ce se întonează și „DIVREI-TORA”, cuvintele înțelepciunii străbune ale Torei, sînt cele care răsună.

După rugăciunile de Șabat sau de sărbători se face Kidus în sinagogă. Kidus, adică sfințire. Se bea un pahărel de rachiu, se string mîini și se urează „LE-HAIM”, nimeni nu se îmbată și aceasta este, după concepția noastră, o... sfințire.

Da. Sînt e Omul, sfințe sînt ale sale funcții truștii și sufletești. Cu fiecare dintr-insele el trebuie să-l slujească pe Dumnezeu. Dacă nu le înțelege sensul, dacă coboară pe scara animalității și vrea numai să-și satisfacă instincte primare, atunci să se ducă la circumă. Dacă pătrunde înalta misiune a ființei create „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, el merge la Sinagogă, să bea, să danseze, să cînte, să învețe, să asculte Tora, să se roage lui Dumnezeu.

Iar cînd evreul, în sfîrșit, „chefuiește”, de două ori pe an — de Purim și de Simhat Tora („Bucuria Torei”) —, el o face tot în Sinagogă.

Celor care, totuși, le-ar părea stranie această „funcție” a Sinagogii, le voi cita un răspuns al înțeleptului Rabin Ionatan Eibschutz ⁵⁴ (al cărui descendent am cîntea să fiu), fost Rabin la Altona — Hamburg, dat unui interlocutor „indignat” și plin de rea-credință.

„Cum vă permiteți — întreabă acesta — să faceți mese, să beți, să cîntați și să dansați în casa lui Dumnezeu?”

„Unii — răspune Rabinul — îl consideră pe Dumnezeu un stăpîn și se socotesc robii Săi. În casa stăpînului se cade, într-adevăr, să umbli în virful degetelor și să nu te încumeți să mîncîni și să

vreiești, provoacă deprimare printre evrei și, ceea ce e mai grav, adîncește divergențele din rîndurile lor, între cei care considerau necesară păstrarea identității iudaice și cei dispuși s-o sacrifice ca preț al integrării în populația majoritară.

În înfruntarea din Adunarea Constituțională, partizanii emancipării obțin toți o victorie cînd, la 28 septembrie 1791, se hotărăște ridicarea excepțiilor și restricțiilor privind pe evrei, acordîndu-li-se drepturi civile și politice. Noul statut este salutat cu satisfacție și recunoștință de evrei, care văd în el posibilități noi de acces la cultura și civilizația modernă. Sînt însă destui și aceia care consideră că participarea la viața politică și culturală implică renunțarea la iudaism, poziție care, în lumina experienței istorice, s-a dovedit nu numai eronată, dar și profund dăunătoare pentru destinul poporului evreu.

Sub Napoleon I, tendința de „denaționalizare” se accentuează, sistemul restrictiv în ce privește un sir de drepturi este reintrodus, astfel că o îmbunătățire a soartei evreilor are loc în Franța abia după căderea împăratului, moment cu care se încheie așa-numita „epocă a primei emancipări”.

Odată cu răspîndirea ideilor revoluției franceze, „problema evreiască” se situează în prim planul vieții politice și în alte țări din Europa, în unele, cum ar fi Olanda, Italia, Prusia, Austria, luptele politice ducînd, treptat, la rezultate pozitive în direcția emancipării evreilor; în altele, cum ar fi Rusia țaristă și Polonia, situația cunoscută o înrăutățire.

Vorbitorul s-a ocupat, în continuare, de evoluțiile care au avut loc pe meleagu-

SINAGOGA

bel. Noi, însă, îl știm pe Dumnezeu că ne e Părinte, și în casa tatei ne simțim la largul nostru, „ca la mama acasă”. Ca atare, nimeni și nimic nu ne împiedică să ne purtăm după voia inimilor noastre”.

„Sfințirea” — KIDUS — a tot ceea ce facem, în viața materială, ca și în cea spirituală, iată filozofia iudaică.

יהוה בריך סמך לבית הכנסת „Casa ta să fie aproape de sinagogă” (Talmudul Babilonian, Tractatul Bava Metzia, folio 107).

Între ceea ce se întîmplă în Sinagogă și cele ce se petrec acasă trebuie să fie o apropiere, o similitudine, o „vecinătate”, nu în sens topografic, ci în cel etic. Dumnezeu se află pretutindeni. Casa lui nu e numai la Sinagogă, ci și în sufrageria și în bucătăria și în dormitorul și în biroul de lucru și în prăvălia și în atelierul fierăriei. Pretutindeni, în tot ceea ce săvîrșim, trebuie să faci Kidus — să ai conștiința sfințeniei tale.

Rabi Levi Itzhak din Berdicev văzu odată un evreu potcovar care, dorind să economisească timp, să cîștige mai mult o bucată de pîine, stătea îmbrăcat ca de rugăciune (cu Talit și Tefilin) și, în timp ce psalmodia versetele rugăciunii, potcovea calul.

Rabinul, auzind pe însoțitorii săi cum se „îndignează” de „profanarea” săvîrșită de cel care în timp ce se roagă potcovea calul, ridică ochii către Cer, spunînd:

„Doamne, fii mindru de evreii Tăi! Uite cum acest biet om, chiar și atunci cînd potcovea calul, tot se roagă”.

Casă a adunării, casă a învățăturii, lăcaș al rugii, casa noastră, a tuturor, și una din încăperile din Casa lui Dumnezeu, care cuprinde întreaga lume — iată ce este Sinagoga.

S-o iubim și s-o respectăm, căci ea ne-a fost redută pe care nici un asalt dușman n-a putut-o nimici. Nu o dată flăcările pogromurilor au ars sinagogile și credincioșii laolaltă, însă niciodată ei n-au putut fi atît de mistuitoare încît să ardă spiritul ei.

Într-însa am simțit fiecare cotul celui lalt frate al nostru, într-însa ne-am salvat ființa morală și într-însa vom cînta nua să ne rugăm, să învățăm, să cîntăm să bem, să mîncăm la mese sfînte și să dansăm dansuri care te înalță pînă în slăvilă cerești.

O vom face, cu îndărătnicie și cu entuziasm, pînă cînd ni se va împlini marea năzuință במהרה בימינו תבנה בית המקדש (cînd «BEIT HAMIKDAȘ» (sanctuarul din Ierusalim) fi-va reclădit, în curînd, în zilele noastre”.

rile ce formează România de azi, unde evreii s-au stabilit din vremuri îndepărtate, îndeosebi la chemarea voievozilor și boierilor, și unde, începînd din secolul XVII, iau ființă comunități bine încheiate. În context, au fost evocate acte domnești și documente care au conferit unele drepturi evreilor, precum și măsurile luate de revoluționarii de la 1848 pentru abrogarea legiilor restrictive introduse prin Regulamentul Organic, impus, în 1832, de Kiseleff. Înăbușirea revoluției va face ca rezolvarea problemei evreiești să fie aminată, acordarea de drepturi largi producîndu-se abia după crearea, în 1918, a statului național unitar român și, îndeosebi, în zilele noastre, în condițiile favorabile ale României socialiste.

ROMAN ȘI BACĂU

În ziua de 16 octombrie a.c., a avut loc deschiderea ciclului de conferințe pentru anul 5744 în cadrul comunităților evreiești din Roman și Bacău.

După cuvîntul de deschidere al dlui av. I. Segal, la Roman, și al dlui ing. I. Wengler, la Bacău, dl prof. H. Riemer, prim-redactor al „Revistei Culturii Mozaic”, a susținut conferința: „Pacea și războiul în concepția iudaică”.

La Bacău, dl prof. L. Iosif a prezentat o informare privind activitatea culturală a comunității pe anul 5743 și perspectivele, în această direcție, pentru 5744.

I. ALEXANDRU

I. GOLD

Evenimentele care au avut loc în toamna anului 1938 în Germania au marcat semnalul dezlănțurii prigoanei sângeroase împotriva populației evreiești, constituind primul capitol al celei mai cumplite perioade din istoria evreilor — **HOLOCAUSTUL**.

Ceea ce s-a întâmplat atunci a provocat un violent șoc, evreii din Germania și Austria*, stupefizați de teamă, groază și mirare, și-au pus întrebarea: oare este posibil așa ceva? Și aceasta, în pofida oricăror previziuni sau a oricărei imaginații.

Luni 7 noiembrie 1938, un tânăr se prezenta la ambasada germană din Paris, cerind să fie primit de diplomatul cel mai înalt în grad aflat în clădire, pentru a-i remite un document de mare importanță. Introdus la Ernst von Rath, al treilea secretar al ambasadei, tânărul tragice asupra lui cinci gloanțe de revolver, răzându-l mortal. Arestat și condamnat de justiția franceză, el va fi dat pe mîna Gestapoului după ocuparea Franței și va fi executat, ulterior, în Germania. Tânărul se numea Hersi Felbel Grynspan și era unul din mîile de refugiați polonezi în Germania. La anchetă, el declară că, prin gestul său, a vrut să atragă atenția asupra suferințelor a 12.000 de evrei de origine poloneză, supuși persecuțiilor hitleriste, deportați sau expulzați din Germania.

Tot așa cum incendierea Reichstagului, pusă la cale de naziști înșiși, a marcat începutul vinătorii împotriva comuniștilor, actul lui Grynspan a fost folosit ca pretext de către căpeteniile Reichului pentru a desființa ultimele rămășițe de „libertăți” ale evreilor germani. Cu toate că încă din ianuarie 1933, de cînd Hitler venise la putere, evreii din Germania trăiau sub semnul unor persecuții continue, unii naivi sperau totuși că Führerul nu va merge mai departe. Zilele imediat următoare celor întâmplate la Paris, dar mai ales noaptea de 9 spre 10 noiembrie 1938 au spulberat toate speranțele, dezvăluind adevăratul chip al hitlerismului. Faptul că măsurile de „pedepsire” a evreilor, considerate în mod colectiv ca „vinovați” de gestul exaltat al lui Hersi, au fost luate cu promptitudine demonstrează, neîndoielnic, că toată „operația” care avea să urmeze fusese prestabilită și soarta acestora a fost dinainte pecetluită.

Ziarele germane au dat tonul unei campanii antievreiești, fără precedent, motivînd, chipurile, „ura îndreptățită a națiunii” și consecințele grave la care vinovații trebuie să se aștepte. „Nu e de tolerat — a scris, de pildă, „Völkischer Beobachter”, organul de presă al lui Goebbels — ca sute de mii de evrei să trăiască încă în interiorul frontierelor noastre, deținînd străzi întregi de magazine, să încaseze bani pentru chiriile la locatarii germani, în timp ce frații lor de peste hotare trag în funcționarii noștri”.

Excluzi mai de mult din viața publică, depozitați de aparatele de radio — prin confiscarea, în dimineața de 8 noiembrie, a puștilor ziare evreiești care mai apăreau, evreilor le fusese luat și ultimul mijloc de informare. În aceeași seară, în numeroase localități au avut loc manifestații cu caracter antisemit, organizate după același tipic: distrugerea magazinelor, incendierea sinagogilor. În dimineața următoare, în localitățile unde nu avuseseră loc asemenea excese și-au făcut apariția grupe de naziști, cu ordinul de a le comite. Tot atunci, mulți evrei care făceau coadă la biroul de voiaj francez de pe „Unter den Linden” (strada principală din Berlin) au fost molestați de către cămășile brune.

În seara de 9 noiembrie, pe cînd vechea gardă a partidului nazist era aducată în sala primăriei din München pentru a sărbători a 15-a aniversare a puștii din 1923, lui Hitler i se comunică încetarea din viață a lui von Rath. Führerul părăsește brusc reuniunea jubiliară, dînd, totodată, colaboratorilor săi aprobarea consensului: „Cîmp liber de acțiune plăti consensul”. Imediat, Goebbels, într-un discurs incendiar despre „spontanele” manifestări antievreiești, a mînt pe liderii naziști din întreaga țară de a deplina aprobare a partidului de a dezlănțui un pogrom, avînd însă grijă să acționeze în așa fel încît partidul să nu apară ca fiind instigatorul oficial. La orele 23, printr-o circulară secretă, s-a ordonat incendiarea sinagogilor, distrugerea obiectelor de cult, arestarea a zeci de mii de evrei, devastarea magazinelor etc. Ordin care avea să fie executat cu exces de zel.

Orgia sîngeroasă se dezlănțuie. SA-iștii din orașul Lesum, care au primit ordinul ceva mai tîrziu, pentru a „cîștiga”

timpul pierdut, pîtrund în casa familiei Goldberg, ucigîndu-l pe soț sub ochii soției. Sinasohn, un alt evreu din Lesum, este ucis în aceeași manieră. Toate acestea fără ca vreun organ de stat să intervină în apărarea victimelor. La Breslau, au fost incendiate marea sinagogă și localul comunității, pompierii mîrgîindu-se doar să blocheze străzile învecinate, pentru ca focul să nu se întindă la casele neevreilor. Înarmate cu drugi de fier, grupe de SA-iști s-au năpustit asupra magazinelor evreiești.

La Berlin, pogromul a început la orele 2 dimineața. Șapte mii sinagogi sînt în flăcări. Cantorul Davidsohn, care imploră să fie cruțat splendidul edificiu de pe Fasanenstrasse, este amenințat cu moartea. Intendentul (șamesul) Wolfsohn, apărut în curte în cămașă de noapte, este bătut la sînge, pentru că a refuzat să predea cheile sanctuarului. Orga este aruncată peste balustradă. Cantorul, care oficia acolo de 27 de ani, rostește pentru ultima oară Kadișul în fața zidurilor

fost duși în închisori. După-amiază, o coloană formată din evrei și avînd în frunte o pancartă cu o imensă stea a lui David a fost pusă să traverseze orașul, în timp ce mulțimea striga, proferînd tot felul de insulte. Cînd grupul a ajuns în dreptul sinagogii, pregătirile pentru dinamitarea ei erau terminate. Evreii au fost puși să cînte faimosul cîntec nazist al lui Horst-Vessel, cîntec instigator la crimă împotriva evreilor, iar unul fu „îndemnat”, cu loviturile unui baston de cauciuc în ceafă, să citească de pe amvon din „Mein Kampf”. Sinagoga a fost incendiată.

La Frankfurt, oraș cu peste 35.000 de evrei, sute de oameni făceau coadă la consulatul britanic pentru a obține vize de intrare în Anglia sau Palestina. În noaptea de 9 spre 10 noiembrie, la orele 3, în timp ce sinagogilor li se dădea foc, tinerii evrei au fost trimiși să sfîșie Surulile Sfînte și să le arunce în foc. Spre orele 6 dimineața, grupuri de SS-iști au năvălit în case, i-au scos pe locatarii

fost împușcați în plină stradă. La Hilden, patru evrei sînt luați în virful furcilor. Doi bătrîni din Düsseldorf au fost, de asemenea, uciși. Judecători, avocați, medici, profesori, croitori fură smulși din pat, bătuți crunt, iar unii, pur și simplu, uciși. În multe orașe, chiar oficialitățile locale au participat la pogrom.

Toate aceste acte au fost prezentate în presa nazistă ca un „val spontan al justiției indignări a întregii Germanii”; neadevăr sfîrșit, căci — după relatările corespondenților și diplomaților străini — majoritatea populației nu numai că n-a luat parte la pogrom, dar a fost de-a dreptul îngrozită de teribila represie, în mod evident, minuțios premeditată. Relatări ale martorilor oculari pomenesc de evrei azvîrlîți pe fereaștră de la etaje, de violuri, ucidere în bătaie, de profanarea cîmînturilor. Un raport al consulului american din Stuttgart menționa că evreii din Germania au suferit persecuții pe care nu le-ar fi crezut posibile într-o țară civilizată, dacă nu ar fi fost el însuși martor al acestor atrocități.

În acest timp, presa nazistă revela „satisfacția” față de pedeapsă aplicată „criminalilor” evrei. „Să fim recunoscători pentru bucuria de a trăi o epocă atât de glorioasă!” — sublinia, cu cinism, editoria-lul unui ziar. E-adevărat că existau și ziare care recunosteau că „satisfacția” aceasta nu e chiar atât de generală, deoarece „există și „sentimentali” care nu înțeleg sensul măsurilor represive”. În acest sens, era citat pastorul J. van Jan, din parohia Oberlennigen, care a înfîierat de la amvon crimele naziste, fapt pentru care a fost trimis la Dachau.

La 10 noiembrie, orele 17, presa berlineză și posturile de radio au făcut cunoscută declarația principalului rezizor al pogromului, dr. Goebbels, prin care se anunța încetarea „măsurilor de represalii antievreiești”. Dar nici radioul, nici presa nu au anunțat bilanțul spontan al acestei manifestări de barbarie, care s-a soldat cu atîtea pierderi de vieți omenești, distrugeri și jafuri, de pe urma cărora numeroși șefi și membri de rînd ai SA și SS s-au îmbogățit.

Opinia publică mondială a fost cutremurată de ororile naziste, dar, din păcate, oprobiul, cel puțin dacă e vorba de cel al factorilor de răspundere din multe țări, a fost pur platonice, nefînd urmat de nici o măsură concretă de natură să-l cheme pe Hitler la ordine și să-l determine să pună capăt represiviunilor antievreiești. Mai mult, nici o poartă nu s-a deschis mai larg pentru cei amenințați cu exterminarea fizică.

„Noaptea de cristal” — sub această denumire eufemistică s-a înscris în istorie faimoasa noapte de teroare din 9 spre 10 noiembrie (denumirea provenind de la tonele de sticlă sfărîmă de la vitrinele și casele evreiești) — n-a fost decît începutul distrugerii colectivității evreiești din Germania. Ceea ce, în 1938, apărea ca un exemplu de atrocități fără precedent în secolul nostru avea să culmineze cu „Auschwitz”-urile, cu camerele de gaze. „Noaptea de cristal” a fost astfel preludivul măcelului care a costat viețile a 6.000.000 de suflete, o treime din numărul evreilor de pe glob.

Crimele naziste nu pot fi nu trebuie uitate! Evocarea „Noptii de cristal”, a tuturor nelegiuirilor săvîrșite de hitleriști, înaintea și în timpul celui de-al doilea război mondial, trebuie să constituie un permanent îndemn la vigilență și acțiune de combatere a oricăror manifestări de recrudescență a neonazismului și antisemitismului, îndemn corespunzător cauzei democrației și păcii în lume.

Prof. CAROL WEIDMANN

* Prin Anschluss, Austria fusese prima victimă a expansiunii teritoriale hitleriste.

NOAPTEA DE CRISTAL

45 de ani de la pogromul din 9—10 noiembrie 1938 din Germania

Sinagogă distrusă în „Noaptea de cristal”

fumegînde. Cînd se întoarse acasă găsește ordinul de a se prezenta imediat la poliție. Acolo se aflau de-acum întreaga conducere a comunității și rabinii ei. Tînuși fără hrană pînă seara, cîțiva din cei reținuți la poliție sînt eliberați, dar majoritatea au fost îmbarcați, împreună cu alți circa 10.000 de evrei, în trenuri cu destinația: lagăre de concentrare.

La Potsdam, sinagoga a fost devastată sub ochii rabinului, trimis apoi și el, împreună cu cîteva sute de bărbați, între 16 și 60 de ani, într-un lagăr de concentrare. N-au fost exceptate de la devastare spitalele, internatele de copii, casele de bătrîni.

La München, arestările au început la 10 noiembrie, orele 3 dimineața. Cînd poliția a ajuns la locuința lui Emil Kraemer, unul din proprietari „Băncii Anshäuser”, care, de generații, se ocupa cu problemele financiare ale familiei regale a Bavariei, acesta, împreună cu soția sa, s-a aruncat de la etajul al treilea. În aceeași zi, 6.000 de evrei au fost trimiși la Dachau — primul lagăr de concentrare din Germania.

La Nürnberg, batalioanele SA și SS au dat dovadă de mai multă sălbăcie. Evreii au fost bătuți, aruncați din capul scării, tîrșiți pe stradă, înjunghiați. Mulți dintre ei, neputînd suporta maltratarea, s-au sinucis. În orașul vecin, Fûrth, toți evreii, inclusiv pruncii, bolnavii și femeile gravide, au fost smulși din pat la orele două noaptea. A doua zi, pe unii i-au urcat pe scena teatrului local și i-au bătut în fața „spectatorilor”. Mulți bărbați au fost trimiși la Dachau. Străzile orașelor Lichtenfels, Freiburg, Heidelberg, Karlsruhe, Tûbingen, Stuttgart erau acoperite de cioburile vitrineiilor sparte, iar cerul înroșit de flăcările sinagogilor incendiate.

În celebra stațiune Baden-Baden, pogromul a început la 7 dimineața, pentru a nu tulbura cura vilegiaturistilor. Apoi, sub paza polițiștilor, numeroși evrei au

evrei și i-au adus în curtea sălii de festivități a orașului, unde, chipurile, pentru „încălzire”, au făcut cu ei exerciții soldătești: „Culcat! Sculat! Culcat!...” Mulți n-au rezistat, o criză cardiacă punînd capăt suferințelor. După o zi, în care n-au primit nimic de mîncare, oamenii au fost trimiși la Buchenwald.

În Renania, unde urma să aibă loc funeraliile lui von Rath, pogromul a făcut ravagii. Rabinul dr. Eschelbacher din Düsseldorf, sub o ploaie de lovituri, asistă neputincios la devastarea sinagogii. Apoi este dus la poliție, chipurile pentru a fi protejat împotriva mulțimii. Închis într-o celulă, rabinul cere să-i fie lăsate bretelele, asigurîndu-i pe fasciști că nu va încerca să se sinucidă. — „Păcat, îi răspunde un SS-ist. Înseamnă că vrei să trăiești; or, voi, evreii, nu mai aveți nici un motiv pentru a dori așa ceva”. — „Nu știți ce înseamnă un evreu...” — îi răspunde cu demnitate rabinul. Dacă atunci unii au scăpat, totuși, cu viață, alții au fost mai puțin „norocoși”. Paul Marcus, proprietarul cafê-ului „Karena”, a

ÎN ATENȚIA CITITORILOR NOȘTRI

Pentru a evita aglomerația din ultimele zile ale anului și riscul de a rămîne fără abonament, reînnoiți-vă de îndată abonamentul la „Revista Culturii Mozaic” pe anul 1984.

Abonamentele se fac prin comunitățile evreiești din țară sau prin Federația Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România, București, str. Sf. Vineri nr. 9—11, prin mandat poștal, pe adresa de mai sus, cont 45.10.7.062, B.N.R., sector 3.

Costul abonamentului este de:

lei 75 pe un an;

lei 40 pe șase luni.

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

SINAGOGĂ LA WEST POINT

Cunoscuta academie militară de la West Point va avea în curând sinagoga ei proprie. Piața fundamentală a fost pusă în luna septembrie. Cu acest prilej, președintele S.U.A., Ronald Reagan, a transmis un mesaj în care se elogiaza aportul cetățenilor evrei din S.U.A. pe toate cimpurile de bătaie, unde au luptat cot la cot cu ceilalți cetățeni americani. Sinagoga va servi ca loc de rugăciune, dar și ca centru de studii iudaice pentru evreii de la West Point — elevi, profesori și personal administrativ.

MERITE RECUNOSCUTE

Ca o recunoaștere a activităților depuse în domeniul înțelegerii între evrei și germani și a consolidării poziției sociale a evreilor în Germania federală postbelică, lui Werner Nachmann, președintele Consiliului Central al evreilor din R.F.G., i s-a acordat Ordinul de Merit al R.F.G.

INTRAJUTORARE FRĂTEASCA

În marele centru industrial francez Lille a fost construită

o nouă sinagogă, prevăzută și cu un nou centru comunitar. Prin organizările care au contribuit la finanțarea acestui proiect se numără și Asociația creștină de prietenie cu evreii.

CINSTIRE

În semn de înaltă cinstire a prodigioasei sale cariere pe tărîmul literelor și al publicisticii, Universitatea din Kent a conferit lui Miron Grindea — inițiatorul și editorul revistei „Adam”, a cărei longevitate a încântat mii și mii de cititori — titlul onorific de „doctor în literatură”. Prezenți la solemnitate au fost Cardinalul Hume și Leigh Pembert, guvernatorul Băncii Angliei.

APRECIERE

Generalul Calvi, șeful Statului Major al armatei argentine, a înmănat colonelului Yair Ron, atașatul militar al ambasadei Israelului, la Buenos Aires, Ordinul „May” pentru merite militare.

AVIATICĂ

El Al și Iberia, companiile naționale aeriene ale Israelului și,

respectiv, Spaniei, au inaugurat o linie directă între cele două țări. Fiecare dintre cele două companii va efectua două zboruri dus-întors săptămânal.

MONUMENT

O piatră memorială a fost inaugurată în Neuwied (Rheinland, R.F.G.) în amintirea evreilor care au fost uciși aici de naziști. Acest monument se află pe locul unde odinioară a existat o sinagogă, construită în 1748, și care a fost distrusă de naziști în 1938. În acest oraș nu mai există nici un evreu.

SPORTIVA

La consulatul general vest-german din New York a avut loc o ceremonie mai puțin obișnuită. Un reprezentant al organizației atletice din R.F.G. a conferit Medalia de onoare lui Gretel Bergmann, una dintre fetele atlete de frunte ale Germaniei naziste. Gretel, care a fost una dintre cele mai bune săritoare în înălțime a anilor '30, a fost forțată de autoritățile naziste să-și retragă participarea la Jocurile Olimpice din 1936, de la Berlin, pentru că era evreică.

MUZEU DE ISTORIE A CULTURII BANĂTENE

În localul celui mai vechi teatru din țară, cel din Oravița, datînd din al doilea deceniu al secolului trecut și recent restaurat, a fost amenajată o expoziție cu caracter permanent privind trecutul cultural-artistic al Banatului. Ea prezintă aspecte specifice ale spiritualității bănățene, legăturile ei cu celelalte provincii ale țării. Obiectele expuse sînt mărturie ale permanenței poporului român și continuității tradiției cultural-artistice începînd din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre.

REZERVAȚIE NATURALĂ

În comuna Goranu, localitate suburbană a municipiului Rîmnicu-Vilcea, se află o zonă declarată rezervație naturală, în care apele au modelat, în solul pietros de marnă vinată, stîlpi înalți de peste 60 m, tuburi dantelate asemănătoare celor de orgă, piramide cu bazele deschise în formă de evantai, turnuri crenelate. Aceste stranii „construcții” ale piriului Stîncioiu, de o rară frumusețe, con-

stituie un interesant punct de atracție pentru turiști.

CENTRU DE TESTARE A CARTOFULUI

Tinînd seama de condițiile optime pentru testarea capacității maxime de producție a soiurilor de cartofi pe care le oferă Insula la Mare a Brăilei, specialiștii de la Centrul experimental de pe Insulă, în colaborare cu Societatea europeană a cultivării cartofilor au întreprins, în ultimii ani, o serie de experiențe. Aici sînt testați cartofi din diferite țări europene și de pe alte continente, fiind studiate peste o sută de soiuri. Dintre acestea, soiul „Super” a dat o producție de 80—100 de tone la ha, producție unică realizată pînă acum în România.

MINERALIERUL „BORȘA”

La Șantierul naval „2 Mai” din Mangalia a fost lansat la apă mineralierul „Borșa”, de 55.000 TDW. La data lansării la apă, nava este complet saturată, cu probele „de casă” la principalele instalații făcute la chei, urmînd a fi predată beneficiarului — Navrom Constanța — în luna noiembrie.

THE PRESIDENT OF THE STATE OF ISRAEL RECEIVED HIS EMINENCE CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

On 23 October, 1983, His Excellency Haim Herzog, President of the State of Israel received in audience, His Eminence, Dr. Moses Rosen, Chief Rabbi, President of the Federation of Jewish Communities of the Socialist Republic of Romania.

His Eminence conveyed to the President of the State of Israel His sacerdotal Blessing in the noble mission he fulfills as leader of the Holy Land that represents the many-millenary aspiration of the Jewish people dispersed throughout.

His Excellency warmly thanked and showed special interest for the religious, cultural and social life of the Jewish

community in the Socialist Republic of Romania. He also cordially congratulated Chief Rabbi for the great achievements recorded in the 35 years of his activity put in the service of Judaism.

The President of the State of Israel particularly praised the President of the Socialist Republic of Romania, the Romanian government and people for the wise and humanistic policy of peace among peoples pursued, policy that aroused the admiration of the whole world.

His Excellency Haim Herzog requested His Eminence to convey to President Nicolae Ceaușescu his homage and admiration.

The interview passed in a particularly cordial atmosphere.

MEETINGS OF HIS EMINENCE

On 25 October, 1983, a friendly meeting took place in Jerusalem, Mr. Henry Taub, President and Mr. Ralph Goldman, Vice-President of the American Joint Distribution Committee. Questions concern-

ing the 1984 programme of social assistance for the Jewish communities of Romania were discussed in a cordial atmosphere.

The interview passed in a particularly cordial atmosphere.

On 24 October, 1983, His Eminence Dr. Moses Rosen met in Jerusalem, Mr. Henry Taub, President and Mr. Ralph Goldman, Vice-President of the American Joint Distribution Committee. Questions concern-

cerning the 1984 programme of social assistance for the Jewish communities of Romania were discussed in a cordial atmosphere.

On 20 and 27 October, 1983, His Eminence met professor Dr. Emanuel Rackman, President of the „Bar-Yilan” University.

Discussed were problems concerning the „Dr. Moses Rosen” chair at this University as also the sending of Holy books and Scrolls by the Federation of Jewish Communities of Romania for the benefit of the universities and some synagogues in Israel.

The interviews passed in a cordial atmosphere.

LECTURES

October, and in Bucharest on 18 October, 1983. He emphasized that the Jews, by the teachings of the Torah and Talmud, by the ethical principles they imparted to humanity, by their very history have proved to be deeply attached to peace, never conceived or waged other than wars of defence imposed on them. Today, they are active campaigners for the cause of peace and disarmament, first of all nuclear disarmament, for international understanding and cooperation, and support all initiatives truly meant to serve this purpose.

The so very topical theme and its documented presentation aroused the interest of the audiences who warmly applauded the lecturer.

Professor Dali Feldman held a lecture in Bucharest on 25 October, 1983, on

WORK MEETINGS IN THE BRĂILA AND GALAȚI COMMUNITIES

Work meetings were held in our Brăila and Galați communities on 16 October 1983 in the presence of lawyer Emil Sechter, general secretary of the Federation of Jewish Communities of Romania. These annual meetings thoroughly analyze the activity carried on through the year and set the activity plan for the coming year.

In Brăila, the some 300 coreligionists had and continue to have everything required for religious purposes, said lawyer Paul Hornstein, chairman of the community.

The Choral Temple, entirely renovated thanks to the care of the Federation and funds made available by it, is open daily in the mornings and evenings.

Special mention was made of I. Croitoru who during the Rosh Hashana, Yom Kippur and Sukkot feasts, as in fact throughout the year, in spite of his old age, officiated alone the religious services and with utmost conscientiousness. The Talmud Torah courses and the Talmud Torah choir function regularly, although set up fairly recently, they have remarkable results. Almost all the Jewish families of Brăila are registered in the community. The parishioners had Matzos for Pesach and the other ritual foods; distributed is also kosher meat, drinks etc.

The 48 coreligionists — old and sick people or lacking any means of existence — received assistance in money, food, clothing and medical assistance. The „Revista Cultului Mozaic”, His Eminence's books „The Paper Bridge” and „And the Bush Is Not Consumed” are an important food for the soul of the parishioners.

Likewise, lectures on Judaic themes were most welcome.

In Galați the report was presented by lawyer Leon Iacobsohn, chairman of the community, and generally it was noted that outstanding work was done in all spheres of activity.

The wonderful Temple was entirely repaired inside and outside and is open every day under the guidance of Rabbi S. Butnariu. Almost 90 per cent of the 350 Jewish families, totalling 620 people, are registered at the community and attend religious and cultural events organized by the Galați community. There is also a Talmud Torah course and choir. The Federation organized lectures, attended by a great many parishioners. The „Revista Cultului Mozaic” and the books full of teaching written by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen can be found in very home. The kosher restaurant served 30,000 meals this year; the 120 assisted Jews have free meals. Besides, they receive assistance in money, food, clothing, medical assistance and home help. The 35 assisted families, whose members are too weak to move about, receive warm meals at home every day.

The participants in the work meetings in Brăila and Galați requested lawyer Emil Sechter to convey to His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, warm and respectful thanks for the care shown and endeavour to ensure the material and spiritual requirements of the members of the two communities and of those throughout the country. They wished His Eminence very many years of good health.

In conclusion, measures were established to improve activity in the two communities. General secretary Mr. Emil Sechter thanked those present for what they did and achieved throughout the year and promised further support of the Federation.

Professor Theodor Pineles held a lecture on „Exodus — a Jewish tragedy”, in Bucharest on 11 October, 1983. He presented in detail, in an impressive way, the venture of the ship „Exodus” that transported in July 1947, 4,500 Jews — men, women and children, most of them survivors of Holocaust and dislocated in the so-called „displaced persons” camps — to take them to the Holy Land, where they were to contribute to its re-building. After the foundation of the State of Israel, 90 per cent of the „Exodus” pioneers returned to the destination that was once forbidden them by the mandatory power. These pioneers crowned in a happy way yet another epic written in blood in the millenary history of the Jewish people.

Professor Haim Riemer, chief editor of the „Revista Cultului Mozaic”, held a lecture on „Peace and war in the Judaic concept”, in Roman and Bacău on 16

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

THE SYNAGOGUE

With this issue we mean to write a series of articles in which we shall endeavour to explain to readers some notions concerning the basic institutions of the Judaic community, to emphasize their specific trait.

We consider this necessary as due to circumstances on which we shall not dwell here, certain confusions arose especially during the last century, by using Jewish notions in non-Jewish prints, going by the similitude with other institutions of other religions. Persisting in this error leads to loss of the authentic nature and de-Judaization of the institution.

Let us start with the Synagogue and, before showing what the Synagogue is, it is necessary that we stress what it is not. The Synagogue is not only a Church. True, the common element between these two institutions is that in them prayers are officiated. But to limit these attributes to the Synagogue means to distort its character.

In the first place, as shown also by one of the names it bears — „BEIT-HAKNESET”, the Synagogue is the house where the congregation meets. Throughout dispersion, for thousands of years now, since „Beit-Hamikdash”, the central sanctuary of Jerusalem was destroyed, wherever ten major Jews, from the religious point of view (namely over the age of 13) settled, they established, even if only in a hut *מקדש בית*, „miniature sanctuary” and the house where they met, where they found one another.

The second name of the Synagogue is that of „BEIT-HAMIDRASH” (house of learning). In our concept, the main function of this house resides in the fact that the word of the Torah should resound therein.

The readers who several decades ago spent their childhood or adolescence in small towns and market towns in Moldavia and Transylvania can remember — with us this is only a memory — scores of synagogues, sometimes only small and shattered houses, in which, when one entered one could see shelves full of books of Tanahic (Biblical) commentaries, of Talmudic teachings, of examples of the midrash, of ethical translation etc. With all their poverty, the people collected penny by penny to give these books to the Synagogue which to a layman could seem more like a library than a Church.

At dawn, before starting work to earn a piece of bread, the shoemakers and tailors, the small merchants and fsmiths hurried to the Synagogue where, until the prayers, sat round the tables reading the pages worn yellow by age and psalmizing the ancient texts, passionate study of genuine intellectuals were the preoccupation of all those who in an hour's time or two started to work hard with their worn hands.

Every evening, the same performance, in the same synagogues. Between the sunset prayer — MINHA — and that of the evening — MAARIV — they did not give up studying, even if for only half an hour, no matter how tired they were.

What we have recalled above is only a memory here, in this community of which only a small remnant has remained, but Thank God in Israel and in big Jewish settlements in contemporary Diaspora it is not a recollection but a live reality.

בסעודת רינה ישם תהא תפילה (ברכות י')

Where there is a place of learning there must also be the one for prayer” (Talmud Bavli, Berachoth Tractate, folio 6). Absolute priority to learning. It comes before prayer. It prepares the ground for prayer. It makes us worthy of hearing the name of Jew, because only learning makes us understand what it means to be a Jew, to think Jewish. The Synagogue is the seat of the Torah. It may also be an Academy of high studies and a University for the popularization of the notions of Judaic culture. It depends on those who cross within it the swords of the spirit. It was never the prerogative of a class, neither according to the criteria of material wealth nor of that of intellectual aristocracy.

Paraphrasing Napoleon, who said that every grenadier bears the marshals' baton in his bag” we too can say that „PARDES”, the enchanting garden of

learning, the PARADISE full of rich fruit in human thinking has its alleys wide open to anyone who wishes to taste the fruit of this earthly Eden and as such, any man can climb the highest steps of the Torah.

Rabbi Iohanan — shoemaker, Rabbi Ioshua — ironsmith, Hilel — the poor man, Akiva — non-Jew converted, Onklos — neophyte and so many others have proved the truth of this Judaic concept.

Where the Jews learn they also pray. But even while praying the most important moment is the Reading of the Torah, the reading of the Biblical fragment that corresponds to the respective week or feast.

In contrast to the Church, in the Synagogue the priests do not pray for or on behalf of the faithful. Each man settles his problems with God directly and without intermediary. The one who officiates, who does nothing else than to repeat, in a loud voice, as messenger of the whole collectivity, what everyone said in his own prayer, need not be a Rabbi, nor a haham and not even a cantor. Any parishioner can officiate.

The faithful is not a passive element in the Synagogue but an active one. He only listens to the sermon and reading of the Torah. The rest, he reads, speaks, prays.

Being a „house of gathering” in contrast to the Church, the Synagogue serves on certain occasions also as a place for ritual meals (on Sabbath, feasts or other occasions). Sermons are held on these Seudot. Those who do not know, may consider bizzarre the words I use. They will say that meals are only meant for eating and drinking. What sort of „sermon” is held at these meals?

It is not the menu that is important on such a Seuda but the religious songs (not the glass) and psalms that are sung and „DIVREITORA”, words of ancient wisdom of the Torah, are the ones that resound.

After the prayers of Sabbath or feasts Kiddush is said in the Synagogue. Kiddush, that is blessing. A small glass of a strong drink is drank, hands are shaken and the wish „LECHAIM” is said; nobody gets drunk, and this in our concept is a... blessing.

Yes. Man is Holy, holy are the functions of his body and soul. With each one of them he must serve God. If he does not understand their meaning, if he climbs down the ladder of animalities and wishes to satisfy only his primary instincts, then let him go to the public house. If on the other hand he is imbued with the lofty mission of being created „after the image and likeness of God” he goes to the Synagogue, to drink, to dance, to sing, to learn, to listen to the Torah, to pray to God.

And when a Jew, finally, „boozes”, twice a year — on Purim and Simchat Torah („The Joy of the Torah”) — he does it in the Synagogue.

Those who nonetheless think this „function” of the Synagogue strange, I will quote a reply given by the wise Rabbi Ionatan Eibschutz *ש"י* (whose descendant I am proud to be), former Rabbi at Altona — Hamburg, given to an „indignant” and ill-meaning person. „How dare you” he asked „eat, drink, sing and dance in the house of God?” „Some” the Rabbi answered „consider God as a master and themselves His slaves. Indeed, in the master's house one must walk about on tip-toe and must not eat or drink there. We, however, know that God is our Parent, and we

JACOB AND ESAU

„The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau” (Genesis, 27.22).

In their home, Isaac and Rebekah treasure the virtues of Abraham's tent. The second patriarch carefully guards the spiritual heritage entrusted to him by his great parent. His life is calm and serene. All he has to do is to carry forward the belief his predecessor acquired by a hard struggle with himself. Dynamic Abraham is succeeded by static Isaac.

The wells dug by Abraham are the victims of the Philistines' hatred. *Esek* and *Sitnah*, pillage and hostility. They continually seek to fill up the blessed wells, the springs of love and truth discovered by the first monotheist. Isaac works strenuously to re-open the wells in order to prevent greed and envy from stopping the stream of good which his father channelled to man.

However, what he succeeds in achieving in his social environment, Isaac fails to achieve in his own home. *Esek* and *Sitnah*, hatred and envy, reach the heart of his son Esau, who becomes the arch enemy of his brother Jacob.

The features ascribed by the text of the Bible to these two brothers are an eloquent negation of all racial theories. They are a warning given to all those who might be inclined to make the mistake of classifying people according to the blood flowing in their veins. Esau and Jacob are the children of the same father and the same mother, they were born of the same womb, indeed they were born together, twins. They had the same education. And yet, they are poles apart. Esau is a man consumed by passion and moral weakness, a bloodthirsty, cruel egotist who trusts nothing and no one except his sword. Jacob is *איש תם*, a true man, virtuous, and obedient to the laws of ethics. Jacob is Good. Esau is Evil.

Old Isaac's eyes have grown weak. This does not prevent him from having a keen insight. He tersely and cogently characterizes his two sons: „The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau.”

Esau and all his descendants rely on the force of their fists. They uphold the doctrine of „positions of strength.” In their simplicity, they believe that brute force will enable them to enforce their rule. The Esaus of all ages have based their lives on the words *וְעַתָּה חַיִּים*, „thou shalt live by the sword.” Those refusing to submit to their domination they drowned in blood. They thought that their wars of devastation would force the world to its knees. Esau is the symbol of the greedy, barbaric aggressor.

Jacob and his descendants represent „the voice”. Their weapon is the argument, their banner is the idea of justice and peace, their attitude is reasonableness.

The entire progress of the subsequent Biblical narration demonstrates that Esau's sword never succeeds in silencing the voice of Jacob, that no „position of strength” will ever impose its „way of life” on the nations of the world who listen to the voice of reason.

feel at home in father's home. As such, nothing and nobody can hinder us from behaving as we wish.”

יהא ביתך כמקדש כלית הכנסת (בבא מציעא כ"ו)
„Blessing” — KIDDUSH — of everything we do in material and spiritual life — that is the Judaic philosophy. „Your house shall be close to the synagogue” (Babylonian Talmud, Bava Metzia Tractate, folio 107).

There must be closeness, similitude, „neighbourhood” — not in a topographic meaning but in an ethical one — between what is happening in the Synagogue and at home. God is everywhere. His house is not only the Synagogue but also in the dining room, in the kitchen, in the bedroom and office, in the shop and workshop of each one. Everywhere, whatever you do you must make Kiddush — be aware of your holiness.

Rabbi Leivi Itzhak of Berdicev saw once a Jew, shoeing-smith who, wanting to save time, and earn an additional piece of bread was dressed for prayer (with Tallith and Tefilin) and while psalmizing the verses of prayers, shoed the horse.

The rabbi hearing those him uttering „indignations” at the „profanation” com-

mitted by the one who while praying was shoeing the horse, raised his eyes to Heaven and said:

„O, Lord, be proud of Your Jews! Look how the poor man keeps praying even while he shoes the horse”.

The house of gathering, the house of learning, the house of prayer, our house, that of all of us, and one of the rooms of God's House, which includes the whole world — this is the Synagogue.

Let us love and respect it, because it was our redoubt which no enemy assault could destroy. More than once did the flames of pogroms burn synagogues and faithfuls alike, but never could they be so destructive as to burn its spirit.

In it we felt the elbow of our other brother, in it we saved our moral being and in it we shall continue to pray, learn, sing, drink, eat at holy tables and dance dances which uplift one to the Heavenly heights.

We shall do it, with stubbornness and enthusiasm, until our great aspiration shall be fulfilled.

שיבנה בית המקדש כמקדש בימינו
„when „BEIT-HAMIKDASH” (the sanctuary of Jerusalem) shall be rebuilt, soon, in our days”.

• (המשך פון זייט 11)

1890-1891

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען

די שיר

אנהייבנדיק מיט דעם נומער, נעמען מיר זיך דאס איז שוין לויטער פארבלייבן נאך דאס אינאויס-
פאר צו שרייבן פאר אונזערע ליינער, א ריי אלט-
מלך אין וועלכע מיר וועלן זיך באמירן קלאר
צו מאכן אייניקע באגריפן אין שייכות מיט די
יטודים דוקע אנשטאלטן פון דער וויזשניק קהילה,
די אונטערצושייטן ווערן פאפולאריזירט.
מיר מיינען אז דאס איז נויטיק, ווייל איבער
אייניקע אומשטענדן, וועגן וועלכע ס'איז נישט
דא איין זיך איבער אפצושטעלן, האבן זיך ביי
אונז געשאפן איבערהויפט אין לעצטן יארהונ-
דערט, נעוויסע מיטפארשטייענישן וואס האבן אויס-
געפערט יידישע באגריפן אין נישט יידישע פאר-
מען, באזונדער זיך אויף געלעבטקייט צו אנדערע
אנשטאלטן פון אנדערע אמונות. ניין ווייטער
אויף דעם נישט ריכטיקן וועג און איבערהויפט דעם
טעות, קאן פירן צום פארלירן דעם אויסגעמישן
באראקטער און ענדלעך צום אויפהוילן פון יידיש-
קייט אונזערע קהילה אנשטאלטן.
לאמיר אנהייבן מיט דער שיר. אין אירער מיר
וועלן ווייזן וואס עס שטעלט מיט זיך פאר די שיר,
אזוי דאס איז צו אונטערשיידן וואס זי איז נישט
די שיר און נישט נאך א הויז פאר אפריכטן
תפילות ווי להבדיל א קיר. אמת אייניקע ענ-
לעכקייטן זענען פאראגען צווישן די צוויי אנש-
טאלטן, אבער באגרענעצן די ראלע פון דער שיר
נאר אלס א הויז ווי מע ריכטעט אפ תפילות,
וואלט באמייט, דעמאנדרירן איר באראקטער,
אירע אויפגאבעס.
ערשטנס, אזוי ווי מיר רופן זי אן, איז די שיר
א - "בית הכנסת" - דאס הייסט א פאראנא-
לונג - הויז פון דער קהילה, פון מיינער יארן,
און די תפילות, זינט אלס בית-המקדש און הרוב
עווארן איז סיי ווי "זענען זיך צווייגעטענען
דיין, אפילו אין א פשוט קליין שטיבל, "מבשר
מיט", פלעגט עס פאר זי ווערן דאס ארט פון א צו-
אמענערע, פון זיך געפונען.
דער צווייטער נאמען פון דער שיר איז, "בית-
המדרש" (דאס הויז פון לערנען) און אונזער בא-
גריף איז די הויפט אויפגאבע פון דעם הויז,
אז דאס זאל אפלייגן דעם ווארט פון דער
תורה.
די ליינער וועלכע האבן צוריק מיט עטלעכע
צענדליק יאר פארבראכט זייערע קינדער
- יארן און די מאדערניזירטע אידען טראנס-
וואניק שטעלער, קענען זיך דערמאנען - און

יעקב און עשו

היים, "עש און שטנה", רויב
און קריגעריי, האט און קנאה
מאכט זיך א העג אין הארץ
פון זיין וועג, וועלכער
ווערט א בלוט-שונא פאר זיין
ברודער יעקב.
די כאראקטעריזירונג, וואס
די פסוקים פון דער סדרה גיבן
פאר די צוויי ברידער, איז א
בפירושע אפלייכענענע פאר אלע
אריסטאטישע טעאריעס, איז א
וואונדער פאר אלע די וואס
וואלטן געווען גענוגט איינצו-
פילן די מענטשן לויט דעם
בלוט וואס רינט אין זייערע
אדערן. יעקב און עשו זענען
קינדער פון די זעלביקע על-
טערן, האבן באקומען די זעל-
ביקע דערציאונג און טראגן
דעם שטעלן זי מיט זיך פאר
צוויי ענגעגענעצטע נאטורן.
שוויי איז דער טיף וואס איז א
דורכגעדרונגען מיט תאוות און
שוואכקייט, אן געאאטיש און
בלוטקער, ברוטאל און איי-
געלויבט בלויז פון זיין
שווער. יעקב שטעלט פאר דעם
איש חם, א גאנצן מענטש,
פול מיט מעלות און הערט זיך
צו די געזעצן פון דער ע-
טיק.
דער אלטער יצחק האט שוין
א שוואכע דאזיג, אבער דאס
שטערט אים נישט צו האבן אן
איבערלעבן שטארקע ווייזע.
מיט געציילטע ווערטער אבער
אט טרעסטיות דעפניט ער
דאס צוויי זיין: "דאס קול איז
דאס קול פון יעקב אבער די
הנט זענען די הענט פון
עשו".
עשו און אלע זיינע נאכפאל-
גער פארלירן זיך נאך אויף

אין אנדענה פון מיינ מוטער

ס'זענען פאריבער צוואנציג יאר. ס'איז פאר-
געקומען ערב שבת אין א שפיטאל פון פתח-
תקוה. אייניקע מיט די לעצטע שטראלן פון דער
דאנערנענער זון, איז אויסגעגאנגען דער לעצטער
אטעם - צו פוזמין מאמע. איר הארץ האט אלץ
שוואכער געקלאפט, אירע ליפן האבן געמורמלט
א בקשה, וואס מ'האט קוים געקענט דערהערן,
זי האט געמאלט צוויי ליכט און צוויי לייכער
וועגן ליכט בענטשן.
... ווען מיר האבן אויסגעפילט איר בקשה,
האט זי מיט די לעצטע כחות אנגעצויגן די ליכט,
זיך פארשטעלט מיט די צוועלדיקע הענט אירע
אויגן, אירע ווונדערבארע קלוגע, גוטע אויגן און
געשעפטעשע און דער שטיף: "ברוך אתה ה' אלכסנ-
ד מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק
נר של שבת".
... להדליק נר של שבת". אויף יענער וועלט ווי
ס'איז דער אייביקער שבת, די וועלט פון אייביקער
רו, האט זי דעמאלט אנגעצונדן א הילול ליל-
טעלע פון דער ריינער כשרער נשמה פון דער רבנית
מאובע ראזען זל.
... ווען איך שייב אט די שורות, פירט זיך
אין מיר אן אינערלעכער קאמף צווישן מיינע הייסע
שטורעמישע געפילן וואס באהערשן מיר און וואס
וויילן אומרודקען מיט און באוועגערענע פאר איר איי-
דעלער נשמה, פאר איר חכמה וואס איז יעדן גע-
ווען באוויסט, און צווישן דעם קרימישן געפיל
פונעם קאלטן שטח פון דער וועלט וואס האלטן מיר צו-
דען די ליכט צו א מאמע נישט קיין באנאלע זאכן (אין
א דער ליינער זאל מיר נישט פארעכענען פאר
א סענטומענטאל.
... און דאך מוז איך ברענגען אן אפאזיש דער
שטח פון דער שבת, וועלכע איז ביינאנט גע-
שאפן אויף דער וואך כדי איר לעבנס באגריף-
טער זאל נישט געשטערט זיין און קענען לערנען
תורה. דאס איז געווען די טראדיציאנעלע, העל-
דיקייט פון די יידישע פריווע וועלכע האבן
אויף זיך געענטפערט דעם עול פון די מאטעריעלע
שוועריקייטן כדי צו דערמאלענען דעם מאן ער
זאל קענען געניסן אינעם פירם, "פון לימוד" פון
די יום פרות פון דער תורה.
דער גאון אברהם-לייב ראזען זל דערמאנט
זי אפטמאל אין זיינע ווער. אירע פרישע צום
טעם 18 חרשים האבן זי געוואנדערט אי-
בער וועלדער, ביז די נאכפאלגער האבן זי גע-
פונען. וואונדער איז דאס ראטעווען, זענען זיי
אנגעקומען צו א בית - עולם. דער אלטער שבת-
יואל לאקסנער האט זיך אפגעשטעלט און גע-
זאגט די קינדער, "נייט ווייטער, קינדער, אפער
וועט גאט העלפן און איר וועט זיך ראטעווען.
איר וועט זיך דא אויסגראבן מיין קבר. איר וועט
זיך באשעפונען מיין דא אויף א יידישן בית-
עולם, לעבן מיינע ברידער".

פגישה בין נשיא מדינת ישראל ובין הרב הראשי של יהודי רומניה

פנתון

של היהדות הדתית מהריפובליקה הסוציאליסטית רומניה

ב'ה כ' מרחשון תשמ"ד בקדשם • מספר 540 • דרשונות

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

סולמו של יעקב אבינו מקומו ומשמעותו

והוא... הכרחי היה לו יעקב אבינו... היום, בלעדינו לא היה מסוגל להיות; הוא... כמעט כמעט הומניזם המאכזר ביותר ורק... המנוח לעולם - הומוגניזם - הומוגניזם... לו את האומץ להתגבר על כל אותן אכזריות... הגנה של דרכי הארבעה, המיועצת ונורמת... המועים יוצא יעקב - הוא יוצא לדרך-החיים, של אותם החיים הדרושים שנינו צורה ותוכן. יעקב הצעיר, שזרעתה עם מספלי בית... מדרשם של שם-ועבר; יעקב יושב-האחווה, זה התלמיד הרר שכל נקישותו-ננוהו... עולו יעקב, עליו בכל-זאת להיאבק עם עולם... שרץ, עשויים, ו"לכנים". הראשונים רוצים בהתרחקות מכלי הסתירה זה. האחרונים חובים קים אותם, מפליגים כשבחו ולפעמים על... פלגים עליו את מידת-ההסכים, אבל אין להתייחס באימון לרברכים ולהבטחותיהם. יעקב אבינו, שכל נקישותו-ננוהו... מדרשם של שם-ועבר; יעקב יושב-האחווה, זה התלמיד הרר שכל נקישותו-ננוהו... עולו יעקב, עליו בכל-זאת להיאבק עם עולם... שרץ, עשויים, ו"לכנים". הראשונים רוצים בהתרחקות מכלי הסתירה זה. האחרונים חובים קים אותם, מפליגים כשבחו ולפעמים על... פלגים עליו את מידת-ההסכים, אבל אין להתייחס באימון לרברכים ולהבטחותיהם. יעקב אבינו, שכל נקישותו-ננוהו...

ביום ט"ו מרחשון (23 אוקטובר 1983) קבל כבוד נשיא מדינת ישראל, מר חיים הרצוג, את מרן הרב הראשי ליהודי רומניה, דר. דוד משה רוזן שליט"א, יו"ר ועד הקהילות היהודיות מרומניה. מרן הרב הראשי הביא לנשיא את ברכתו, ברכה כה תורה שיער מחיל אל חיל ויגה את נשיאותו ברמה בשורות העם היהודי, מדינתו ותורתו הקדושה.

כבוד הנשיא הביע את תורתו החמה והתעניין מאוד בעצם מעמדם של מוסדות הקודש בשטח הדתי והתרבותי והסוציאלי של יהדות רומניה. הנשיא

ברך את הרב הראשי על מפעלו הכביר במשך 35 שנות כהונתו בשירות היהדות. כבוד הנשיא הרים על כן את נשיא רומניה מר ניקולאע צ'אושקו ואת ממשלת רומניה במשר למדיניות הכבדה וההומניסטית למען השלום בין כל העמים. כבוד הנשיא בקש ממרן הרב הראשי למסור לכבוד הנשיא של רומניה את רגשי הוקרתו ואהדתו.

הפגישה התקיימה באווירה לכבית.

עם הנהלת הרוזנים

בירושלים עת"ס התקיימה ביום 24 אוקטובר 1983 פגישה וידעית בין יו"ר ה"רוזנים", מר העברי טוב ובני יו"ר, מר רחל גולדמן, ובין מרן הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א. בפגישה דובר על התקצוב לשנת 1984 של-העזרה ש"ה"רוזנים" נותן לתכנית המוציאה של ועד הקהילות של יהודי רומניה שמטנה נהנים יותר ממשל אפלים איש המכלול את כסוי ההעברות והמניפוליות (כסף).

במים 20-27 לחודש אוקטובר התייחסו פני-שות בין מרן הרב הראשי דר. דוד משה רוזן ונשיא האוניברסיטה בראיילון, הרב פרופסור דר. רחמן. נושא השיחות היו בקשר לתהודה ע"ש "הרב דר. דוד משה רוזן" שהייתה ע"ה האוניברסיטה, על

דברי תורה

מאת הרב יצחק מאיר מרילוס - נוסחם ויש לישיב לפי מה שפירש הכעל-שב-טוב המקרא (ישעיה יבג) ושאתם מים בישותן ממעיני הישועה מלבם הראשון אותן התיבות ממעיני הישועה נראים במיתרים והסביר שאם אחד מהעדיקים התפלל ופתח שערי הישועה אזי הכאים אחריו בניקל הלה ננועשים יען "שכבר נפתח הצניור המלכות עוד בימי ילדותי שמעתי לפשר מה שמובא במסכת חולין (דף ד"ע) דרבי פנחס בן יאיר שנחלק לו הנגר ומסיים התלמוד כמה מרובין וכותם של רבי פנחס בן יאיר ממשה רבינו היינו מה שנחלק לו הנגר לו מכה שמשה בקע את הים ונפתח הצניור לנס כזה וזה שאמר רב נחמן היינו דרב אבי כוונתו בדרך עניונית שמה שנתפלל תפלתו היה יען "שארם הראשון כבר פתח את הצניור זה מוגלה בפירוש רש"י אינה דומה תפלת צדיק לו צדיק שיש לו תללות בזכות אחרים (מסכת בבבא דר יוד) שהם פותחים את הצניור תפלת צדיק שאינו בן צדיק שאין לו כמי תללות לך נתקבלה תפלתו של יצחק אבינו ויתר משה אמונה בהם.

למיתות מספר מקור ברוך מאת ברוך האנצור אב בית-דן לסערטע בנוסך ונוסך המלכות

אסיפות קהילתיות

ביום 16-16 באוקטובר ש"ה התקיימו אסיפות בקהילות מבראילא ונאלאץ, בנוכחות עו"ד מר אמיג שבוך, מיכאל בלל ושל ועד הקהילות היהודיות ב. רומניה. באסיפות השנתיות האלה נעשים ניתוחים יותר ממימיים על הפעילות במשך השנה ומביעות תכנית הפעולה לשנה הבאה. בבראילא, כפי שיוצא מדוחו של יו"ר הקהילה, העו"ד פאול הרנישטי, לעצור 300 אנשי הקהילה היו מוכתמים כל מה שנתון לצרכי הדת. בית-הכנסת הקדוש, מיופף להלווין, פועל כל יום בשבת ובמקרים הרגילים את פעילות בעל-התפילה י. קרואטור, ואת שיעורי התלמוד תורה וגם מהלכת התלמוד-תורה. במעט כל המימשהות היהודיות והכרת ההלכה ומכאן להן מה האוכל הכשר, חלקו את הכשר הכשר וגם מזון כשר להפסד. לתקנים חולים יותר הצרכים, ניתן הכל חנינם אין כסף. ההוצאות על נושאים יהודיים, שנשא שם אנשי מרע מוכרשים, נתקבלו בענין רב.

דוח כמעט שווה ניתן גם בנאלאץ ע"י יו"ר הקהילה העו"ד ליאון יעקובון. שופץ לגמרי בית הכנסת, שפועל יום-יום תחת ההנהגה של הרב י.